

Mededeelingen over de Weduwen- en Weezenkas voor de Officieren van de Landmacht.

In de Directie-vergadering van 21 Oct. 1912 werd een aanvang gemaakt met de algeheele herziening van de Statuten onzer Instelling; die arbeid werd geschorst in April 1913, bij het aftreden van den toenmaligen Voorzitter.

Op 27 October 1913 werd overgegaan tot eene gedeeltelijke herziening van de Statuten, met het oog op eene verruiming van het beleggingsgebied der kas; die herziening kwam op 10 November van dat jaar zoover gereed, dat een ontwerp voor de wijziging van de Statuten aan de goedkeuring van den Minister van Oorlog kon worden onderworpen. Dat ontwerp, waarin door den Minister belangrijke wijzigingen zijn gebracht, is bij Koninklijk Besluit van 13 Januari 1915, No. 25, goedgekeurd.

Intusschen werd in 1913 de algeheele herziening van de Statuten niet opnieuw ter hand genomen, omdat de Directie het verkieslijker oordeelde, eerst het rapport af te wachten van de op 11 Nov. 1912 benoemde Commissie. Dat rapport is op 15 Jan. 1914 bij de Directie ingekomen en een afdruk daarvan is aan elk der belanghebbenden bij de „Kas” toegezonden. Het heeft in de eerste maanden van het afge-loopen jaar een onderwerp van nauwgezette overweging uitgemaakt bij de Directieleden, die in hunne vergadering van 15 Juni 1914 besloten een schrijven te richten tot den Minister van Oorlog, waarvan de strekking was onnoodigen tijdroovenden arbeid te vermijden, ten einde zoo spoedig doenlijk den weg ter verbetering van onze instelling open te stellen.

Het concept voor dat schrijven, dat op 29 Juni 1914 onder de Directieleden begon te circuleeren, had reeds het grootste gedeelte van zijn weg afgelegd, toen op 31 Juli het bevel tot mobilisatie werd gegeven en de daaruit voor de in actieven dienst zijnde Directieleden voortvloeiende werkzaamheden hebben op de afdoening van deze aangelegenheid hun belemmerenden invloed doen gelden. De brief aan den Minister van Oorlog kon diens gevolg eerst op 13 Januari 1915 worden verzonden.

Met machtiging van genoemden Minister wordt de inhoud van dien brief hieronder ter kennis gebracht van de belanghebbenden:

's Gravenhage 13 Jan. 1915.

Naar Uwe Excellentie bekend is, bepleit de Commissie, bestaande uit de Heeren MULDER, Prof. MULLER en Prof. VAN DORSTEN, in haar rap-

port — U toegezonden met onzen brief d.d. 25 April j.l. No. 150 — overgang van de Weduwen- en Weezenkas naar het Rijk.

Naar het ons bekend is, heeft zij daarmede niet bedoeld eene omzetting van onze Instelling in een Rijks-fonds, ongeveer op den voet o.a. van het Pensioenfonds voor Weduwen en Weezen van burgerlijke ambtenaren, doch lag het meer in hare bedoeling, dat onze kas in den, voor de Officieren meest gewenschten vorm en overigens, evenals eerstgenoemd fonds met eigen kapitaal en onder beheer van een eigen Directie, tot Rijksinstelling worde verklaard.

Practisch komt dit derhalve daarop neer, dat de uitbetaling der Weduwenpensioenen onder alle omstandigheden door het Rijk wordt gegarandeerd.

Alvorens dus aan Uwe Excellentie de vraag te doen, op welke voorwaarden U genegen zoudt zijn het verlenen van garantie door den Staat op de Weduwenpensioenen te bevorderen, lag het uiteraard op den weg der Directie, U uitgewerkte voorstellen te doen toekomen omtrent den meest gewenschten vorm, die aan de Weduwen- en Weezenkas zoude moeten worden gegeven.

Zooals te verwachten was, heerscht dienaangaande in den boezem der Directie geen eenstemmigheid, doch traden in den loop der discussiën — ook naar aanleiding van het dienaangaande behandelde in publieke geschriften — verschillende ontwerpen naar voren, die alle — naar verwacht werd — in meer of mindere mate de instemming van een deel van het belanghebbende Officierskorps zouden wegdragen.

Waar het uitwerken van die voorstellen met de daaraan verbonden finantiële gevolgen een grooten en langdurigen arbeid zou vorderen, waardoor de zoozeer gewenschte spoedige verbetering van de Weduwen- en Weezenkas feitelijk op de lange baan zoude worden geschoven, acht de Directie het meer in het belang van de zaak, Uwe Excellentie eerst een overzicht te geven van een vijftal verschillende vormen, die onze Weduwen- en Weezenkas zoude kunnen aannemen, om ten slotte te komen tot eene bepaalde vraag aan Uwe Excellentie.

Na kennisneming van die vormen, zal het U ongetwijfeld duidelijk zijn, dat wij die vraag moeten stellen, omdat zij kan leiden tot zeer groote beperking van den te verrichten arbeid en daardoor inderdaad tot het spoediger intreden van betere toestanden.

Zonder thans af te dalen tot eene bespreking in détails van de verschillende ontwerpen, dus ook zonder bespreking van al het „voor” en „tegen” daarvan, zijn de bedoelde vormen, die aan de Weduwen- en Weezenkas zouden kunnen worden gegeven, de volgende:

a. HANDHAVING DER KAS OP DEN BESTAANDEN VOET,

doch met wegneming van de talrijke gebreken, die de statuten thans aankleven en die Uwe Excellentie in hoofdzaak bekend zullen zijn.

Wij willen slechts wijzen o. a. op de onbillijkheden die ontstaan kunnen en reeds ontstaan zijn tengevolge van de vaststelling der weduwenpensioenen naar de rangen der overledenen. Eene statutenherziening zou, naast het wegnemen van die gebreken, tevens kunnen leiden, hetzij tot verlaging der contributiën, hetzij tot verhooging der pensioenen, aangezien — thans vooral — als gevolg van de sedert 1911 in werking getreden verhooging van officierstractementen — een te hooge premie voor de weduwenpensioenen wordt betaald.

Met grond wordt vermoed, dat dit „te hoog” vrij belangrijk zal blijken.

b. INRICHTING DER KAS IN DEN GEEST VAN HET RIJKSPENSIOENFONDS
VOOR WEDUWEN EN WEEZEN VAN BURGERLIJKE AMBTENAREN.

Deze vorm van pensioenfonds is ongetwijfeld Uwe Excellentie voldoende bekend. In herinnering moge slechts worden gebracht o. a. dat bij genoemd fonds gehuwden en ongehuwden zonder onderscheid 5% van hun tractement bijdragen, evenwel over een maximum tractement van f 2400.— 's jaars; dat weduwen van ambtenaren, gehuwd na hun pensionneering of na het bereiken van hun 60 jarigen leeftijd, uitgesloten zijn van het recht op pensioen en dat weduwen met Rijkspensioen, geen pensioen uit het fonds genieten, doch slechts een surplus ontvangen voor zoover het Rijkspensioen lager is dan het pensioen uit het fonds toe te kennen.

c. KAPITAAL-VERZEKERING.

Ieder officier sluit bij zijne benoeming tot officier eene verzekering van b.v. f 10.000.— bij overlijden.

Dit kapitaal wordt, zoo de officier geen weduwe nalaat, aan zijne erfgenamen uitgekeerd.

Laat de officier wel eene weduwe na, dan wordt het kapitaal niet aan de weduwe uitgekeerd, doch te haren behoefte omgezet in een weduwenpensioen, waarvan de koopsom ineens, de waarde heeft van f 10.000.—.

Uitgaande van onze officieren-sterftetafel, rentevoet 3½% en een opslag van 12½% voor onkosten op de netto premie, volgen hieronder de levenslange jaarpremiën:

In verband met de mindere finantiële draagkracht der officieren na pensionneering is ook een tarief met tijdelijke premiebetaling samengesteld.

Leeftijd in jaren.	Levenslange jaarpremie.
20	f 128.80
25	„ 151.40
30	„ 179.80
35	„ 215.90
40	„ 261.80

Wordt slechts een jaarpremie geeischt tot 55 jarigen leeftijd, dan wordt deze:

Leeftijd in jaren.	Jaarpremie op 55-jarigen leeftijd en daarna niet meer:
20	f 148.—
25	„ 181.10
30	„ 227.70
35	„ 297.—
40	„ 410.10

Hierbij verdient opmerking, dat voor de som van f 10.000 niet altijd voor de eventuele weduwe een voldoende lijfrente (weduwenpensioen) kan worden gekocht. Stelt men den (billijken) eisch, dat der weduwe een minimum lijfrente van f 600.— 's jaars moet ten deel vallen, dan volgt uit het feit, dat die f 10.000 kapitaal eerst voor weduwen van \pm 45 jarigen leeftijd opweegt tegen de waarde van f 600.— lijfrente, dat dus voor weduwen, beneden dien leeftijd de koopsom van f 10.000 onvoldoende zoude zijn om een weduwenpensioen van f 600.— te waarborgen. De bedoelde weduwen zouden derhalve — (gerekend naar de huidige uitkeering van f 630.— aan luitenants-weduwen) — onvoldoende verzorgd zijn, tenzij alle premien werden verhoogd om ook weduwen beneden 45 jarigen leeftijd bedoeld pensioen van f 600.— te doen deelachtig worden.

Moet ook voor weezen eene verzekering voor onderstand worden gesloten, zooals dit bij de bestaande Kas het geval is, dan zou ook daarvoor de jaarpremie met een zeker bedrag moeten worden verhoogd, evenals (zij het ook in geringe mate) voor het c. q. toekennen van f 100.— voor begrafeniskosten, die bij onze bestaande instelling worden uitgekeerd.

d. SPAARVERZEKERING.

Gronddenkbeeld.

Zoolang de officieren ongehuwd zijn, storten zij jaarlijks 5% van hun tractement of pensioen.

De „Kas” schrijft die stortingen te hunnen name op een spaarboekje in en schrijft jaarlijks 3% rente bij.

Is het tegoed gestegen tot f 4000.— — wat na een diensttijd van 28 jaren kan worden bereikt — dan behoeft niet meer te worden gestort en aan den bedoelden officier wordt jaarlijks 3% rente over het gekweekte kapitaal uitgekeerd.

Treedt de officier in het huwelijk, dan wordt het tegoed op het spaarboekje aangewend als koopsom voor weduwenpensioen. Het totale weduwenpensioen bedraagt f 600.— of meer en voor zoover het tegoed op het spaarboekje onvoldoende is om dat pensioen te koopen, moet bovendien nog een jaarpremie betaald worden.

De koopsom en de suppletoire jaarpremie voor den gehuwde, worden berekend op grond van den leeftijd van man en vrouw. De premiebetaling eindigt op 55 jarigen leeftijd; treedt men echter in het huwelijk na 40 jarigen leeftijd, dan duurt de premiebetaling 15 jaren. Overlijdt de verzekerde vrouw, dan wordt door den officier van voren af aan gestort op het spaarboekje. Een officier, die den actieven dienst heeft verlaten en ouder is dan 55 jaren, kan het verband met de „Kas” doen eindigen en het eventueele tegoed uitbetaald krijgen. Deze uitbetaling geschiedt ook bij overlijden.

Het weduwenpensioen gaat na hertrouwen der weduwe door.

Voor kinderen wordt gesloten een weezenpensioen van f 100.— per kind en per jaar, betaalbaar tot den 21 jarigen leeftijd. Na overlijden van de moeder wordt het weezenpensioen verhoogd tot f 200.— Ook de premie voor het weezenpensioen wordt berekend met inachtneming van den leeftijd van den vader. Zij moet betaald worden, uiterlijk gedurende 10 jaar.

Bij huwelijk na het verlaten van den actieven dienst is streng geneeskundig onderzoek noodig en ook bij huwelijk in actieven dienst zal wellicht niet geheel van geneeskundig onderzoek kunnen worden afgezien, teneinde de mogelijkheid buiten te sluiten, dat door zieke officieren een huwelijk wordt aangegaan, met het doel iemand een pensioen uit de „Kas” te verzekeren.

Wordt iemand alsdan afgekeurd, dan eindigt desgewenscht het verband met de „Kas” en wordt het tegoed uitgekeerd. De afgekeurde heeft echter, indien hij zijn „tegoed” bij de „Kas” laat staan, recht, lid van de „Kas” te blijven en kan zich met tusschenruimten van minstens een jaar, laten herkeuren.

Voor weezenpensioen is geen keuring noodig.

De begrafenskosten voor ongehuwden zonder kinderen vervallen; voor gehuwden en voor weduwnaars met kinderen bedragen zij f 100.—.

Eene moeielijkheid bij deze verzekering is gelegen in het geval, dat een weduwnaar of gescheiden man hertrouwt.

In vele gevallen staat er dan niets, of weinig op het spaarboekje en de jaarpremie kan dan zeer hoog worden.

Hierin zou te voorzien zijn, door de jaarpremie van alle gehuwden een zekeren opslag te geven. Deze opslag zou worden gereserveerd en dienen om voor officieren, die hertrouwen het „tegoed” op hun boekje aan te vullen tot wat er op zou hebben gestaan, indien zij nooit gehuwd geweest waren (hoogstens f 4000.—).

Zie voor de uitwerking bijlage A.

Voorbeeld uit de bijlage: Een Officier, oud 35 jaren, huwt met een vrouw van 30 jaren en heeft op dat oogenblik gespaard f 1239.— (5 × f 247.81).

Het pensioen, voor die koopsom verzekerd, bedraagt f 268.20.

Om dit pensioen op te kunnen voeren tot f 700.— betaalt hij tot zijn 55e jaar een jaarpremie van f 154.10.

In het bezit van 2 kinderen (geboren b.v. omstreeks den 40-jarigen leeftijd van den vader) betaalt hij daarvoor gedurende 10 jaren \pm f 34.— per jaar.

e. VERPLICHTE VERZEKERING BIJ EENE PARTICULIERE MAATSCHAPPIJ.

De Staat dwingt nieuw aangestelde Officieren binnen een vast te stellen tijd na hunne benoeming, eene kapitaalverzekering te sluiten bij eene maatschappij behorende tot eene hiertoe door den Staat aangewezen groep van maatschappijen.

De kapitaalswaarde der verplichte verzekering bedraagt een mede vast te stellen bedrag.

De polisvoorwaarden moeten voldoen aan door den Staat gestelde eischen (b.v. verplichte aanneming zonder keuring, bij verzekering van slechts het minimum bedrag, verzekering tegen oorlogsrisico, opheffing of vermindering der premiebetaling bij eervol ontslag uit den dienst wegens lichaamsgebreken, vermindering van premiebetaling — tot een bepaald minimum bedrag — bij gedwongen pensionneering wegens bereikten leeftijdsgrens, enz.).

De premien worden ingehouden door den Staat van tractement (pensioen) in maandelijksche (driemaandelijksche) termijnen.

Kiest een officier niet vrijwillig eene maatschappij om daarbij de verzekering te sluiten, dan doet de Staat dit voor hem, ook dan zonder zich ten opzichte der maatschappij verantwoordelijk te achten.

De Staat eischt van ieder der maatschappijen:

Deponering van de wiskundige reserve der verzekeringen ingevolge deze voorwaarden bij haar gesloten, en wel bij eene door den Staat te noemen instelling en bovendien deponering van een zekeren waarborg als zekerheid voor aanvaarde verplichtingen (uitbetaling in geval van oorlog, koersdaling van geldswaarden, enz.).

Het staat ieder officier vrij de polis te verwisselen tegen eene voor weduwenpensioen, met een vastgesteld minimum. De maatschappij behoudt dan evenwel het recht van keuring.

In elk geval echter moet bij huwelijk de echtgenoot de verzekerde worden.

Bij overlijden van de bevoordeelde of bij echtscheiding moet — indien de verzekering in den pensioenvorm was gesloten — eene nieuwe kapitaalverzekering worden aangegaan, binnen een, door den Staat (bij algemeenen maatregel) te stellen maximum-termijn, waarvoor dezelfde maatschappij alsdan geen geneeskundig onderzoek mag vergen.

Bij eene eventuele herziening der statuten onzer instelling kunnen zich twee gevallen voordoen:

re. Die herziening kan tot een zoodanig resultaat leiden, dat er geene overwegende bezwaren tegen bestaan alle tegenwoordige belangheb-

benden bij de „Kas” te verplichten zich aan de voorschriften van de herziene statuten te onderwerpen.

2e. Bij die herziening kunnen de verzekeringsvoorwaarden eene zoodanige ingrijpende wijziging ondergaan, dat het onuitvoerbaar moet worden geacht aan de tegenwoordige belanghebbenden de verplichting tot toetreding naar de nieuwe instelling op te leggen.

Ten behoeve van die belanghebbenden blijft dan de bestaande „Kas” in stand (natuurlijk gepaard aan grondige herziening van hare statuten) en de nieuwe instelling vangt hare werkzaamheden aan met den eersten officier, die tot dien rang benoemd wordt na hare oprichting.

Wij achten het niet uitgesloten, dat bij eene herziening der statuten in den geest van de ontwerpen *a* en *b* de onder te geschetste toestand zich zal kunnen voordoen. Bij eene vervorming van de „Kas” in den geest van de ontwerpen *c*, *d* en *e* zal echter die vervorming persé tot de onder 2e aangegeven gevolgen moeten leiden.

Hierbij zij aangeteekend, dat naar de meening van onzen wiskundigen adviseur eene liquidatie van de bestaande „Kas” als onder 2de aangegeven, mogelijk is en dat die „Kas” dan uitsterft bij het overlijden van de(n) laatste(n) daaraan verbonden belanghebbende(n).

Bij de beschouwing van de stelsels *a* t/m *e*, hierboven genoemd, zal het de aandacht van Uwe Excellentie trekken, dat bij die vermeld onder *a* en *b* de ongehuwde Officieren — voor het geval zij ongehuwd blijven — mede bijdragen voor de verzorging van Weduwen en Weezen hunner gehuwde kameraden.

Blijven zij eenigen tijd ongehuwd en trouwen zij daarna, dan zijn de reeds ingehouden contributiën in zekeren zin te beschouwen als een huwelijkspremie, strekkende om het bedrag der contributiën tijdens het huwelijk verschuldigd, tot een niet te hoog peil op te voeren.

Bij ongehuwd-blijven, worden echter alle ingehouden contributiën aangewend ten dienste van Weduwen en Weezen van gehuwde kameraden. Dit treedt vooral bij stelsel *b* sterk op den voorgrond.

In de stelsels *c*, *d* en *e* daarentegen zorgen de gehuwde Officieren gezamenlijk voor de eventueele Weduwen en Weezen zonder eenige finantiëele hulp van de ongehuwden. De ongehuwden wapenen zich, ieder voor zich, finantiëel tegen de mogelijkheid van een huwelijk.

De factor „kameraadschap” wordt derhalve hierbij niet in toepassing gebracht.

Bovendien trekt het de aandacht, dat bij de stelsels *c*, *d* en *e* ieder Officier verplicht is, eene verzekering te sluiten hetzij voor zich zelve, hetzij voor eventueel nate laten Weduwen en Weezen.

Welke gevolgen dit moet hebben voor de grootte van de som der verplichte jaarlijksche contributiën voor gehuwden en ongehuwden te zamen, laat zich ongeveer beoordeelen, als men weet, dat jaarlijks aan belanghebbenden bij onze „Kas” gemiddeld overlijden:

23 niet-deelgenooten en 31 deelgenooten.

De lasten, die de niet-deelgenooten op de „kas” werpen (f 100. — begrafeniskosten) zijn niet noemenswaardig.

Jaarlijks zijn er dus 31 sterfgevallen, waarvoor door de gemeenschap (dat zijn gehuwden en ongehuwden) gezamenlijk moet worden gecontribueerd.

Bij toepassing van een der stelsels *c*, *d* of *e* zijn er echter 23 plus $31 = 54$ sterfgevallen, waarvoor door de gemeenschap verplicht moet worden bijgedragen.

Het bedrag van verplichte contributiën zal dus, ruw geraamd, zich in de gevallen *a* en *b* tot *c*, *d* en *e* verhouden als 31 tot 54, dus voor de laatst bedoelde gevallen bijna dubbel zoo groot zijn als voor de eerstbedoelde.

Neemt men in aanmerking:

dat voor de Officiëren toetreding tot de Weduwen- en Weezenkas verplichtend is en ook behoort te zijn;

dat, bij eene vervorming van de Weduwen- en Weezenkas in den geest van een der ontwerpen *c*, *d* of *e* van de Officiëren, voor eenzeldde Weduwenpensioen, hogere jaarlijksche bijdragen zullen worden gevorderd dan bij herziening van de statuten der bestaande instelling noodig zullen blijken;

dat een deel dier bijdragen strekt tot doeleinden, die buiten het gebied liggen van verzorging van Weduwen en Weezen (immers kapitaalvorming voor ongehuwden) dan dringt de principiële vraag naar voren of een Weduwen- en Weezenfonds voor de Officiëren van de Landmacht, ingericht in den geest van een der ontwerpen *c*, *d* of *e*, ooit kans zal hebben, hetzij bij de Wet, hetzij bij Koninklijk Besluit te worden vastgesteld.

Het is daarom, dat wij gemeend hebben, alvorens den hiervoren geschetsten omvangrijken arbeid ter hand te nemen, Uwe Excellentie deze vraag te moeten doen:

Is Uwe Excellentie eventueel bereid, er toe mede te werken om op het Officiërskorps „en bloc” in den vorm van bijdragen aan de W.- en W-Kas, meer lasten op te leggen, dan alleen voor de verzorging van weduwen en weezen (c. q. ook voor uitbetaling van begrafeniskosten) noodig zijn?

Nog meer — en zelfs definitief — ware de Directie geholpen, indien Uwe Excellentie zou willen beslissen op de vraag:

Welk stelsel, van de genoemde, moet naar Uwe meening den grondslag vormen, waarnaar de reor-

BIJLAGE A.

Jaarpremie van f 100.— jaarlijks weduwenpensioen.
Opslag 10 ⁰/₁₀ van de premie.
Premiebetaling tot 55-jarigen leeftijd, minstens echter 15 jaar.

Berekening der Spaargelden.

Leef- tijd man	Leef- tijd vrouw	Duur der premie be- taling	Bruto jaar- premie per f 100	à 3 ⁰ / ₁₀ opgerente stortingen van 5 ⁰ / ₁₀ van het salaris (maximum f 4000)	Pensioen tegen die koopsom verzekerd	Jaarpremie noodig voor het tegen die koopsom verzekerde pensioen aan te vullen tot			Dienst- jaren	Bereikte leeftijd einde dienstjaar	Tractement	à 3 ⁰ / ₁₀ opgerente stortingen van 1 ⁰ / ₁₀ van tracte- ment op einde v/h dienstjaar	
						f 600	f 700	f 800					
30	20	25	32.74	653	132.70	153.—	185.70	218.50	1	22	1100.—	11.—	1) Na 28 dienstjaren is de f 4000 bereikt (5 × 813,57 = f 4067,85).
"	25	"	29.18	"	150.10	131.30	160.50	189.60	2	23		22.33	
"	30	"	25.58	"	173.20	109.20	134.80	160.30	3	24		34.—	
"	35	"	22.03	"	214.70	87.10	109.10	131.10	4	25		46.02	
35	20	20	45.06	1239	209.30	176.10	221.10	266.20	5	26	1300.—	60.40	
"	25	"	40.45	"	243.60	147.80	188.30	228.70	6	27		75.21	
"	30	"	35.68	"	268.20	118.40	154.10	189.80	7	28	1500.—	92.47	
"	35	"	30.88	"	313.70	88.40	119.30	150.20	8	29		110.24	
"	40	"	26.16	"	376.60	58.40	84.60	110.80	9	30	1700.—	130.55	
40	20	15	65.26	2055	290.70	201.90	267.10	332.40	10	31		151.47	
"	25	"	59.05	"	322.60	163.80	222.90	281.90	11	32	1800.—	174.01	
"	30	"	52.51	"	365.—	123.40	175.90	228.40	12	33		197.23	
"	35	"	45.76	"	421.90	81.50	127.40	173.—	13	34	1900.—	225.15	
"	40	"	39.04	"	500.60	38.80	77.80	116.90	14	35		247.81	
"	45	"	32.40	"	611.60	—	28.60	61.—	15	36		274.24	
45	20	"	79.07	3094	368.80	182.80	261.90	341.—	16	37	2400.—	306.47	
"	25	"	72.28	"	405.—	140.90	213.20	285.50	17	38		339.66	
"	30	"	65.—	"	453.—	95.50	160.60	225.60	18	39		373.85	
"	35	"	57.37	"	517.40	47.40	104.80	162.10	19	40	2600.—	411.07	
"	40	"	49.50	"	606.70	—	46.20	95.70	20	41		449.40	
"	45	"	41.61	"	731.40	—	—	28.50	21	42	2700.—	489.88	
"	50	"	34.03	"	912.70	—	—	—	22	43		531.58	
50	25	"	88.63	4000	440.50	141.40	230.—	318.60	23	44		574.53	
"	30	"	80.62	"	487.20	90.40	171.60	252.20	24	45		618.77	
"	35	"	72.06	"	549.50	36.40	108.60	180.50	25	46	2800.—	665.33	
"	40	"	63.06	"	633.90	—	41.70	104.70	26	47		713.29	
"	45	"	53.81	"	753.30	—	—	25.20	27	48		762.69	
"	50	"	44.65	"	925.90	—	—	—	28	49		813.57 ⁽¹⁾	
"	55	"	35.95	"									
55	30	"	100.40										
"	35	"	90.83										
"	40	"	80.61										
"	45	"	69.89										
"	50	"	58.97										
"	55	"	48.29										
"	60	"	38.35										
60	35	"	115.20										

Iemand dus, 30 jaar oud met 9 dienstjaren heeft opge-
spaard $5 \times 130.55 = f 653.—$.
Daarvoor kan hij zijne vrouw van 20 jaar f 132.70
pensioen verzekeren. Om dit pensioen tot f 700.— op te
voeren moet hij alzoo gedurende 25 jaren nog f 185.70
premie per jaar betalen.

Jaarpremie te betalen gedurende 10 jaren voor Weezenpensioen voor één kind beneden 21 jaar.
Leeftijd vader

20	7.—
25	8.29
30	10.23
35	13.12
40	17.36
45	23.56
50	32.47

(Bij de „Kas” ontvangen de kinderen gemiddeld + f 96.—, dus een weezenpensioen van f 100.—
per kind schijnt geschikt).

ganisatie der „Kas” zal behooren plaats te hebben?

Immers dan is de weg aangewezen, waarop de reorganisatie moet plaats hebben en is een spoedige bereiking van het einddoel: „verbetering onzer instelling” mogelijk.

Bij het stellen van bovengenoemde vragen veroorloven wij ons, tot Uwe Excellentie tevens de vraag te richten, of de kameraadschappelijke grondslag, neergelegd in de thans van kracht zijnde statuten van de W.- en W.-Kas, ook bij eene herziening van de statuten behouden moet blijven?

Er is toch in publieke geschriften meermalen de meening geuit, dat de kameraadschap geen factor is, waarmede rekening gehouden moet worden bij de vaststelling van de bijdragen, die voor de weduwen- en weezenpensioenen behooren te worden gestort.

Mocht Uwe Excellentie de vraag omtrent het opleggen van meer lasten aan het officierskorps (gesteld een oogenblik, dat U niet definitief beslist omtrent de tweede vaaag), ontkennend beantwoorden, dan volgt daaruit, dat de Directie ontheven wordt van de noodzakelijkheid, om zich in uitgewerkte beschouwingen en berekeningen te verdiepen aangaande de stelsels *c*, *d* en *e*, hetgeen neerkomt op eene enorme vereenvoudiging van de taak, die de Directie zich gesteld heeft, wat betreft herziening van de verzekeringsvoorwaarden, voor onze weduwen en weezen.

In toestemmend geval is ook dat Uw antwoord van groote waarde voor de Directie, aangezien zij dan tenminste overtuigd is, dat de zeer omvangrijke en langdurige arbeid, dien zij moet verrichten, geen nuttelooze arbeid zal zijn.

Wij hebben bij het vorenstaande voorshands de vraag buiten beschouwing gelaten, of de bestaande „Kas” al dan niet in een Rijksfonds behoort te worden omgezet. Daarom voegen wij aan onze beschouwingen gaarne toe, zeer wel te begrijpen, dat eene toestemmende of ontkennende beantwoording van de gestelde vragen nog geenszins in zich sluit, dat daarmede de weg gebaad zoude zijn tot eene c. q. wettelijke vaststelling van den verzekeringsvorm, die daarna door ons aan Uwe Excellentie zal worden voorgelegd.

Namens de Directie enz.

Ons nieuwe Infanterietelefoonmaterieel.

In verband met de invoering van het nieuwe infanterietelefoonmaterieel moge hieronder eene korte beschrijving volgen van dat materieel.

Elk regiment, dat met nieuw-model materieel wordt uitgerust, zal de beschikking krijgen over 1 centraalschakelaar, met daarbij behorend telefoonstation, 6 telefoonstations en 1 reserve-uitrusting; 2 van de telefoonstations zullen vermoedelijk worden bestemd voor het houden van oefeningen (oefeningmaterieel), de overige voor gebruik in tijd van oorlog (oorlogsmaterieel).

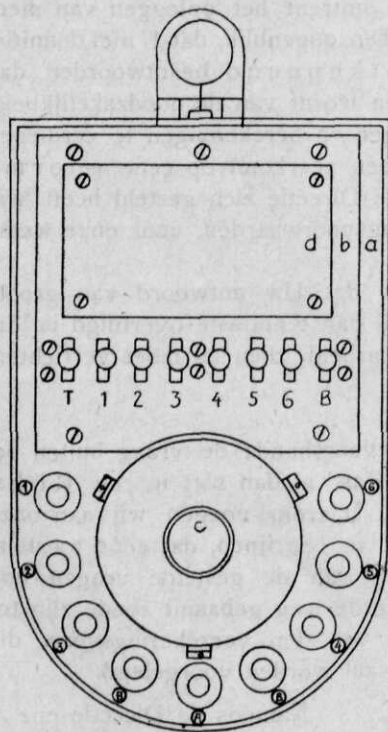


Fig. 1.

a. CENTRAALSCHAKELAAR.

De centraalschakelaar (fig. 1) bestaat uit een gepolitoerd notenhouten kastje *a* met witmetalenen voorplaat *b*, de oproeptelefoon *c*, 8 schakelknopjes, achtereenvolgens gemerkt *T*, 1 t/m 6, en *B*, bestemd voor het naar willekeur in- of uitschakelen van de oproeptelefoon, het geven van de verschillende doorverbindingen en het op eene bepaalde richting inschakelen van het bij den centraalschakelaar behorend telemicrophoontoestel, en 9 klemschroeven, gemerkt 1 t/m 6, *B*, *B* en *A*, bestemd voor het daaraan verbinden van de lijnen naar de aangesloten posten, naar het bij den centraalschakelaar behorend telemicrophoontoestel en naar de aardgeleiding.

De schakelknopjes, gemerkt 1 t/m 6, zijn zwart, de beide overige rood gekleurd. Boven de schakelknopjes is aangebracht een wit schrijfleitje *d*, bestemd voor het daarop vermelden van den naam van den post, corresponderende met het zich daaronder bevindend schakelknopje.

Het geheele toestel kan door middel van een draaibaar witmetalen oog *e* worden opgehangen.

De centraalschakelaar is ingericht voor het daarop aansluiten van 1 telemicrophoontoestel, bestemd voor de bediening van den centraalschakelaar (de „centraaltelefoon”) en van 6 telemicrophoontoestellen, bestemd voor de verschillende aan te sluiten posten (de „posttelefonen”). Vanuit het punt, waar de centraalschakelaar is opgesteld, kunnen derhalve 6 richtingen worden bediend.

De verbindingen kunnen in elke willekeurige combinatie worden tot stand gebracht, zoodat ook gelijktijdig meerdere gesprekken, bijv. in 2 groepen van 3, in 3 groepen van 2, enz. kunnen worden gevoerd, zonder dat op de eene verbinding hinder wordt ondervonden van een op eene andere verbinding gevoerd gesprek. Als algemeene regel geldt, dat, wanneer de schakelknopjes (welke knopjes 3 standen kunnen innemen) van enkele toestellen in denzelfden stand worden gebracht, de bijbehorende telemicrophoontoestellen met elkander in verbinding staan. De centraaltelefoon kan willekeurig op elke richting worden ingeschakeld, door slechts het schakelknopje *B* in denzelfden stand te brengen als het knopje, of de knopjes, met welks, of welcher, toestel of toestellen men wenscht te spreken.

De verschillende aangesloten posten worden genummerd overeenkomstig de nummers van de klemschroeven, waarop zij zijn aangesloten. Het oproepen geschiedt nu, door met de hierna vermelde brommeroproepinrichting een aantal malen te brommen, overeenkomende met het nummer van den post, waarna het met de bediening van den centraalschakelaar belaste personeel, door de centraaltelefoon te schakelen op het roepende kantoor, kan vragen, met welken post aansluiting wordt verlangd. Met behulp van de brommerinrichting van de centraaltelefoon wordt alsdan het opgeroepen station gewaarschuwd, waarna het gesprek een aanvang kan nemen. Met de centraaltelefoon kan worden gecontroleerd, of de verbinding is tot stand gekomen, in welk geval de centraaltelefoon wordt uitgeschakeld. Na het eindigen van het gesprek wordt „afgebromd” (een signaal, overeenkomende met het afbellen bij de telefonen met wekker-oproepinrichting), doordat de laagstgenummerde post een aantal malen op zijn brommerknop drukt, overeenkomende met zijn nummer.

b. TELEPHOONSTATION.

Elk telefoonstation bestaat uit:

1. 1 telemicrophoontoestel;
2. 1 batterijkistje;
3. 1 hoofdtelefoon;
4. 1 kaartentasch; en
5. 2 kabelransels.

1. Telemicrophoontoestel.

Het telemicrophoontoestel (fig. 2) is eene z.g. handtelemicrofoon.

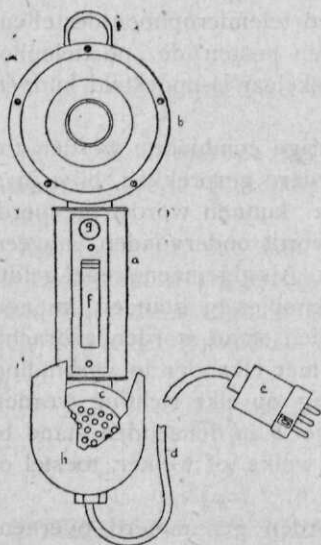


Fig. 2.

Het bestaat uit een metalen, met hout omkleed, handvat *a* met metalen montuur, aan het eene uiteinde voorzien van eene telefoon (opnemer) *b*, aan het andere van eene microfoon (spreektoestel) *c*. Het aan het handvat verbonden snoer *d* bevat 6 geleidingen, waarvan 2 naar de telefoon, 2 naar de microfoon en 2 naar den brommerknop voeren. De 6 geleidingen komen uit in het stopcontact *e*. In het handvat is voorts aangebracht eene veerinrichting *f*, waarmee de microfoon-, en een drukknop *g*, waarmee de brommerstroomloop naar behoefte kan worden gesloten of verbroken. Aan de microfoon bevindt zich een scharnierend deksel *h*, dat in gesloten stand de microfoon beschermt, in open stand dienst doet als geluidstrechter.

Het telemicrophoontoestel kan aan het sub 2 beschreven batterijkistje worden verbonden door het stopcontact *e* te steken in de daarvoor bestemde gaten van dat kistje. Daardoor worden o. m. de batterij en de brommerinrichting, welke zich in meergenoemd kistje bevinden, aangesloten aan de telemicrofoon.

2. Batterijkistje.

Het batterijkistje (fig. 3) is door een houten tusschenschot verdeeld in 2 vakken *a* en *b*. Aan de eene lange zijde wordt het kistje gesloten door twee scharnierende, metalen deksels, die door middel van de noodige schroeven zijn bevestigd, terwijl het vakje *a* aan de tegenovergestelde zijde kan worden gesloten door middel van een deksel *c* van dezelfde constructie als eerstgenoemde deksels. In het vakje *a* bevinden zich in hoofdzaak de aansluitingen voor het stopcontact van het snoer van het telemicrophoontoestel en voor dat van het snoer van de hierna beschreven koptelefoon, waartoe in den zijwand de noodige gaten zijn gespaard, en voorts de verschillende onderdeelen en geleidingen voor den microfoon-, den telefoon- en den brommerstroomloop. In het vakje *b* bevindt zich de batterij *d*, bestaande uit 2 galvanische elementen, welke batterij dient voor levering van den stroom zoowel voor den microfoon- als voor den brommerstroomloop. Op het kistje zijn verder aangebracht 2 klemschroeven *e*, waarvan 1 gemerkt *A*, bestemd voor het daaraan verbinden van de aardgeleiding en 1 gemerkt

L, bestemd voor het daaraan verbinden van de lijn naar den centraal-schakelaar of naar het toestel, waarmede aansluiting moet worden ver-

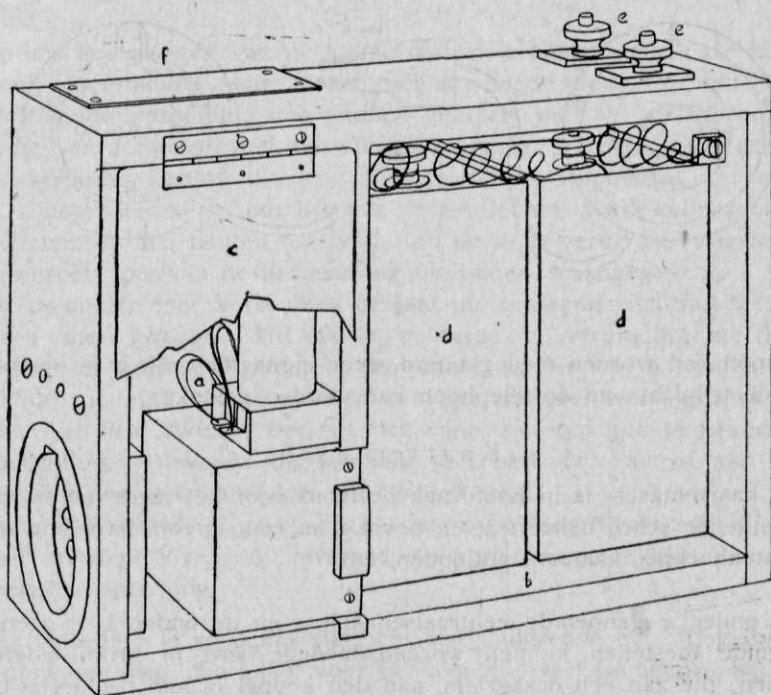


Fig. 3.

kregen. Ten slotte is op het kistje aangebracht een wit schrijfleitje *f*, waarop de naam van den post kan worden vermeld.

Bij elk batterijkistje behoort eene reserve-microfoon en een schroevendraaier.

3. Hoofdtelefoon.

De hoofdtelefoon (fig. 4) kan met behulp van een lederen riempje tegen het oor worden bevestigd, waartoe aan de achterzijde van de telefoon zijn aangebracht een oog *a* en een haakje *b*.

De telefoon is voorzien van een bruin lederen rand *c*, waardoor eene betere afsluiting van het oor tegen geluiden van buiten wordt verkregen. Aan de hoofdtelefoon is voorts verbonden een snoer *d* met stopcontact *e*, door middel waarvan de hoofdtelefoon kan worden verbonden aan het batterkistje. Het stopcontact is voorzien van 2 klem-schroeven *f*, waardoor gelegenheid bestaat — hetgeen o. m. noodig kan zijn bij storing in het batterijkistje — de hoofdtelefoon rechtstreeks te schakelen op de lijn- en de aardverbinding, waarbij deze telefoon alsdan wordt gebezigd en als hoor- en als spreekinrichting. Ten einde in dat geval ook te beschikken over eene oproepinrichting — bij uit-

schakeling van het batterijkistje toch wordt ook de brommeroproepinrichting uitgeschakeld — bevindt zich in de tasch, waarin de hoofd-

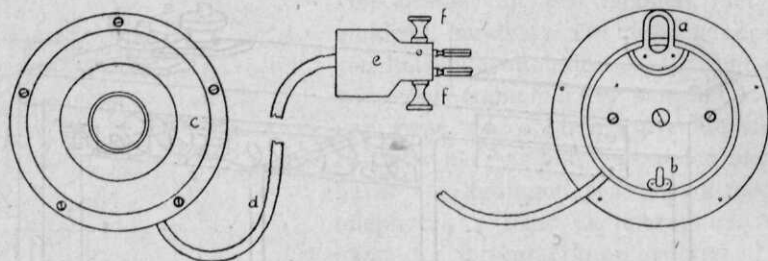


Fig. 4.

telefoon kan worden medegevoerd, eene signaalfluit, die in de opening vóór de trilplaat van de telefoon kan worden gestoken.

4. Kaartentasch.

De kaartentasch is in hoofdzaak bestemd voor het medevoeren van verschillende schrijfbehoeften, en bevat o. m. eene opvouwbare lantaarn, berichtenboekjes, kaarsen, potlooden, enz.

De onder *a* genoemde centraalschakelaar en de onder *b*, 1, 2 en 3 genoemde toestellen kunnen worden medegevoerd in bruin lederen tasschen, die aan een draagriem, aan den koppel of aan de hierna beschreven kabelransels kunnen worden bevestigd.

5. Kabelransels.

De kabelransels, gemerkt T^1 en T^2 , bestaan uit een houten geraamte met eene bekleeding van bruin, waterdicht zeildoek, aan de bovenklep waarvan is bevestigd een zeildoeken zakje met eetketel. Tegen de binnenzijde van de bovenklep bevindt zich bij den ransel T^1 een afwinder voor den, hierna te noemen kabel, bij den ransel T^2 het onderstuk van den later te beschrijven gaffel.

In het houten geraamte zijn door middel van houten wandjes 3 vakjes afgescheiden.

De inhoud van de ransels bestaat uit 4 kabeltrommels van zwart gelakt ijzer, elk met 500 M. lichten telefoonkabel; 1 opwinder met versnelling, 1 bovenstuk tot gaffel; 1 haspeltje met 3 rollen isoleerband; 1 haspeltje met 50 M. aardgeleidingsdraad; 1 z.g. universaal-gereedschap; 1 lederen handlap ter bescherming van de hand tegen het schuren van den kabel bij het uitleggen en opnemen, en eenige kleine benodigheden, als kaarsen, bindtouw en draadnagels.

De lichte telefoonkabel bestaat uit eene kern, gevormd door 1 dunnen en 1 dikkeren draad van vertind koper en 6 dunne staaldraden, alle spiraalvormig ineengedraaid, en eene isolatie, bestaande uit eene

omwinding van geprepareerde katoendraden en eene omspinning van in hoogspanningslak gedrenkt garen. De totale middellijn van den kabel bedraagt ongeveer 13 mM., het gewicht per rol van 500 M. ongeveer 1.85 KG.

Op een der wangen van de kabeltrommel is aangebracht eene klemschroef, door middel waarvan het niet uitgelegde einde van den kabel in geleidende verbinding kan worden gebracht met het metaal van de trommel, en 2 rollen kabel aan elkander kunnen worden verbonden.

De afwinder bestaat uit eene metalen as met verstelbaar werveltje, welk laatste is bestemd om het van de as afloopen van de kabeltrommel te beletten, en een houten handvat. Aan de as is verder bevestigd eene klemschroef, waarvan de bestemming hieronder is aangegeven.

De opwinder met versnelling bestaat uit een samenstel van 2 tandraderen met zwengel. Hij wordt gebezigd in verbinding met den afwinder en geeft gelegenheid, den kabel sneller op te winden dan mogelijk zou zijn, wanneer alleen van den afwinder werd gebruik gemaakt. Aan den afwinder bevindt zich eene, met den duim te hanteeren, reminrichting, waarmede de snelheid van het afwinden of van het ophaspelen van den kabel kan worden geregeld.

De gaffel is vierdeelig; hij bezit eene totale lengte van 2.58 M. Het geheel metalen bovenstuk vertoont den vorkvorm, met daaronder een gedeeltelijk open oog.

Het materieel is zoodanig ingericht, dat gedurende het uitleggen en het opnemen van den kabel door het met die werkzaamheden belaste personeel in voortdurende telephonische gemeenschap kan worden gebleven met het station van uitgang, c. q. het station, in welks richting wordt opgenomen. Het niet uitgelegde einde van den kabel wordt daartoe bevestigd aan de klemschroef op een der wangen van de kabeltrommel, waardoor de kabelkern in geleidende gemeenschap komt met het metaal van die trommel, en dus ook met de metalen as van den afwinder en de zich daaraan bevindende klemschroef. Wanneer nu, nadat het telemicrophoontoestel van de uitleggende of opnemende ploeg is aangesloten aan het betrokken batterijkistje, vorenbedoelde klemschroef wordt verbonden aan de klemschroef *Z* op het batterijkistje en aan de klemschroef *A* op dat kistje wordt bevestigd eene aardverbinding, kan worden gesproken met het station, met hetwelk de uitleggende of opnemende ploeg op bovenbeschreven wijze telephonisch is verbonden, aangenomen natuurlijk, dat dat station eveneens is ingeschakeld. Wanneer de grond vochtig is, is het maken van eene afzonderlijke tijdelijke aardverbinding zelfs niet noodig, maar kan worden volstaan met het met vochtige vingers vasthouden van de aardkноп op het batterijkistje.

c. RESERVE-UITRUSTING.

De reserve-uitrusting bestaat uit 10 rollen, elk van 500 M. lichten telefoonkabel, 10 reserve-elementen en eenig klein materieel.

VERVOER VAN HET MATERIEEL.

De kabelransels worden gedurende den marsch bij den gevechtstrein medegevoerd. Op het gevechtsveld aangekomen, verwisselen alsdan de daarvoor aangewezen manschappen hun eigen ransel tegen den kabelransel.

Van het personeel van elk, met nieuw-model materieel uitgerust, telephoonstation dragen twee man elk een kabelransel en de sergeant het batterijkistje, het telemicrophoontoestel en de hoofdtelephoon.

J. N. SCHREUDER,
Kapitein der Genie.

De psychische voorbereiding tot het gevecht,

DOOR

S. J. VAN DEN BERGH,

Eerste-Luitenant der Artillerie.

(Vervolg van blz. 425.)

III. DE DIRECTE INVLOED VAN PSYCHISCHE WERKINGEN OP HET VERLOOP VAN DEN SLAG EN HUNNE BEÏNVLOEDING.

Het psychisch element in den strijd. In den oorlog ontstaan resultaten, die met het oog op materieele factoren als bewapening, getalsterkte en verpleging alleen, niet voldoende kunnen verklaard worden. Nog andere factoren doen zich gelden waardoor in den strijd ontstane na-deelen of voordeelen vergroot worden en waardoor aan gebeurtenissen een invloed gegeven wordt, die ze op zich zelve niet zouden kunnen verkrijgen. Wordt daardoor bij de eene partij de wilskracht op wonderbare wijze vergroot, bij de andere werken zij — d. z. de psychische factoren — tegenovergesteld.

De psychische factoren zijn beslissend. Als men de verliesprocenten na-gaat, die bij overwinnaars soms nog grooter zijn dan bij overwonnenen, dan ziet men dat de gevechten niet tot absolute vernietiging worden voortgezet. Het komt er slechts op aan den tegenstander in een zoodanig materieelen en moreelen toestand te brengen, dat zijn wil gebroken wordt en hij den tegenstand opgeeft. De indrukken van ontstane materieele verliezen en andere werkelijke of vermeende gebeurtenissen, wekken de voorstelling de zwakkere te zijn. Indien de aandacht hiertoe beperkt blijft, is de wil gebroken en de strijd verloren.

In vele gevechten der latere oorlogen toonen de verliesprocenten het eigenaardige verschijnsel aan, dat trots de verbeterde vuurwapenen de verliezen veelal geringer waren dan in vroeger tijden. Als oorzaken hiervan worden genoemd de vergrootte afstanden der partijen, het gebruik maken van dekkingen, de minder kwetsbare gevechtsvormen, enz. Maar dit alles kan geen oorzaak wezen, dat een der tegenstanders zich reeds gewonnen geeft als hij verliezen lijdt, waarbij vroeger niet aan opgeven van den strijd gedacht werd. Tot verklaring zijn geen andere gronden te vinden dan psychische. Het hedendaagsche gevecht grijpt de zenuwen sterker aan dan dat van vroeger, doordat de hoeveelheid verschoten projectielen grooter en de tijdduur waarin de mensch aan

de kans van hare inwerking is blootgesteld, langer is. Bovendien laat zich vermindering van invloed der aanvoeders gevoelen.

Uit het voorgaande volgt, dat het gevecht in hoofdzaak eene kwestie van moreel is; tegenwoordig nog meer dan vroeger. Geen slag is verloren, dan dien men verloren waant, zou men bij wijze van spreken kunnen zeggen. Natuurlijk mag de beteekenis der materieele factoren niet onderschat worden. De getalsterkte, bewapening, enz. zijn van groote beteekenis in het gevecht, maar wat de indrukken van beide partijen daarvan maken en wat ten slotte den doorslag geeft, komt bijna nooit overeen met de materieele verhoudingen.

Als toelichting van het bovenstaande zullen we het optreden der Grieken beschouwen bij Domokos in 1897.

De Grieken namen op een heuvelrand eene zeldzaam sterke stelling in. Deze werd zoo onverwacht en krachtig door de Turksche Muserbrigade aangevallen, dat de loopgraven aan den voet van den heuvel genomen werden. De brigade was na dit schitterende wapenfeit geheel aan het einde van haar krachten, doch bleef den nacht ter plaatse. Dit ongedachte succes der Turken werkte op de Grieksche fantasie. Het vertrouwen in de kracht van hun sterke stelling op den rand van den steilen heuvel verdween en de nog niet geheel genaderde Turksche omvattingsscolonnen werden voor veel sterker aangezien dan ze werkelijk waren. Deze indrukken maakten dat de Grieken ondanks hunne geringe verliezen hun sterke stelling verlieten en den slag gewonnen gaven, ofschoon ze materieele krachten genoeg hadden om den vijand aldaar het hoofd te bieden.

Tot besluit van onze beschouwing over den rol der psychische factoren in een gevecht zullen we nog bij twee tactische handelingen, n.l. de omvatting en de frontaanval, den invloed dier factoren nagaan.

Van eene omvatting is de materieele kracht uit de tactiek bekend. Bij den verdediger wordt nu bovendien nog de gedachte gewekt aan de grootere sterkte van den aanvaller daar deze tot omvatting in staat is geweest en tevens werkt het nog sterkere denkbeeld, dat de rug bedreigd is. Bij den aanvaller, werken deze denkbeelden juist tegenovergesteld. De omvatting zal vóór zijn en dit werkt beemoedigend op de frontale groep; omgekeerd werkt deze gunstig op de omvatting doordat de medewerking wederkeerig gevoeld of vermoed wordt. De voornaamste werking eener omvatting die bezig is te gelukken bestaat echter in de overdreven voorstellingen die, als regel bij de partij die omvat wordt, worden gewekt. Bij de omtrekking werken dergelijke psychische factoren.

De tactiek leert dat door de verbeterde vuurwapens de omvatting gemakkelijker, de frontaanval moeilijker is geworden. Dit komt geheel overeen met de psychische beschouwingen, waarvan we de tactiek niet los mogen maken.

Bij een frontaanval wordt getracht den verdediger uit zijne stelling te verdrijven door vuur, hetwelk in hem de werkelijke of vermeende

overtuiging moet vestigen, dat hij het niet langer kan uithouden. Daar hij echter gedekt is opgesteld en de kracht zijner bewapening kent, is hij niet erg bang voor de nadering van den vijand. Op oogenblikken dat de aanvaller niet verder vooruit kan zal het moreel van den verdediger veelal hooger zijn. De aanvaller gevoelt duidelijk dat het naderen steeds lastiger wordt naarmate hij dichterbij komt. Dit kan zoò sterk worden, dat hij het onmogelijk gaat achten. Zet zich deze voorstelling in de troepen vast, dan is het met den aanval gedaan. Bereikt echter de aanvaller een zoo korten afstand, dat hij den stormaanval kan ondernemen, dan zijn als regel reeds gedachten van zijne overmacht bij den verdediger opgewekt. Wordt de stormloop ingezet, dan voegt zich de geweldige psychische druk van de aanvallende massa's hierbij. De verdediger wordt verward, schiet in de lucht of schiet zelfs niet en verspreidt zich meestal onmiddellijk voor den aanvaller, die door dit weinig doeltreffende vuur aangemoedigd zijn élan verdubbelt. We kunnen aannemen dat zonder de geestelijke depressie van den verdediger op het oogenblik van den storm, geen enkele bajonetaanval zou gelukken.

Beïnvloeding van het moreel. Uit het voorafgaande is gebleken welke beslissende invloed de psychische factoren op het verloop van een gevecht uitoefenen. Thans doet zich natuurlijk de vraag voor of die factoren op hun beurt te beïnvloeden zijn, zoo ja door wie en op welke wijze. Wij hebben reeds opgemerkt hoe de aanvoerders het als een voornaam deel van hun taak moeten beschouwen om het moreel hunner minderen op te heffen. Dit streven moet van hoog tot laag als een zich verbreidende stroom van wil en energie het geheele leger doorstromen, daarbij tot zelfs in de uiterste deelen zijn krachtgevend invloed overbrengend. Deze psychische stroom, uit suggesties bestaande, heeft zijn hoofdbron bij den algemeenen bevelhebber.

De onderbevelhebbers kunnen door nevenstromen den inhoud van den hoofdstroom vermeerderen en deze, verdeeld in talrijke vertakkingen, brengt den wil op de soldaten over. De organisatie en de dressuur der menschen, die het leger vormen, stellen dus den bevelhebber in zekeren zin in staat, door dat leger eene psychische strooming te laten gaan, waarvan hij inhoud en richting kan regelen, vooral door de stemming, die hij in zijne bevelen neerlegt. Zoo plant b.v. offensieve geest van een bevelhebber zich naar onderen voort, doch ook ongewenschte stemmingen als aarzeling worden gevoeld en schokken het vertrouwen van den troep, dat voor goede resultaten zoo noodig is. Vooral met tegenorders is dit het geval. De oorlog van 1870 geeft hiervan aan Fransche zijde voorbeelden te over.

We hebben vroeger gezien hoe groot de macht van psychische stroomingen vooral in massa's kan zijn.

Die stroomingen kunnen alleen versterkt worden door krachtige personen, die zich te midden der sterke indrukken van den strijd weten te beheerschen. Slechts een chef die zijn eigen leven, en waar het noodzakelijk is ook dat zijner minderen, gering acht, zal den stroom

in goede bedding weten te leiden. In die macht over de massa's van eene enkele persoonlijkheid berust het geheim van eene goede aanvoering op het gevechtveld. Bij deze suggestieve inwerking helpen de aangekweekte discipline en het meeslepemde voorbeeld mede. Doch ook het prestige van den aanvoerder is eene gewichtige factor. Het is eene eigenschap van alle groote massaleiders, zoowel van de godsdienstige, als van de politieke en militaire. Napoleon zeide in Egypte tot zijne soldaten: „du haut de ces pyramides quarante siècles vous contemplent”. Voor den soldaat beteekent dit op zich zelve genomen niet veel, maar het geweldige prestige van den spreker gaf er een kracht aan, die allen in vervoering bracht.

De troep ziet gaarne dat in moeilijke omstandigheden de commandant alle wilskracht, besluitvaardigheid en onverschrokkenheid, die ze zelve mist, in zich vereenigt. Daarom hangt ze den chef met zooveel gewilligheid aan. De aanvoerder zal zijn manschappen gevaarlijke handelingen door eenvoudige middelen kunnen doen verrichten. We hebben de middelen reeds vroeger genoemd. Argumentatie is niet noodig, slechts met overtuiging beweren, herhalen en nog eens beweren. Een sterk sprekend voorbeeld van beïnvloeding van eene massa vinden we in Tolstoi's „Oorlog en Vrede”, waarin hij beschrijft hoe de gouverneur van Moscou, ROSTOPCHINE, een man door eene menigte liet ombrengen, die hiertoe in den aanvang totaal niet geneigd was.

Wijze van beïnvloeden. Aan den soldaat moet men vooral suggereeren dat hij zich flink zal gedragen. Hiertoe moet men niet zeggen „wees dapper” of „tracht u flink te gedragen”, want dan zou men op zijn eigen wil gaan bouwen en deze biedt niet altijd weerstand tegen zijne instincten. Hoe meer hij wil, hoe minder hij kan. Men verzekert hem, met doeltreffende woorden en bij herhaling, dat hij moedig is; hij zal dit gaan gelooven en er zich ook naar gedragen. Zoo'n bewering moet natuurlijk zoo overtuigend mogelijk worden uitgesproken. Het geldt hier geen kunstmiddelen die een hypnotiseur gebruikt, maar middelen die vrijwel onder ieders bereik liggen: het woord, de blik, de gebaren, het voorbeeld. Men moet den man overtuigen dat hij moet loopen ondanks zijne vermoeidheid, dat hij vooruit moet ondanks de kogels, dat hij een heiligen plicht vervult om zijn land tegen den vijand te steunen. Tevens moeten de officieren hem daarbij het voorbeeld geven.

Een mooi voorbeeld van aanmoediging van zijn troep gaf een Fransch officier in Marocco, die zijne soldaten toeriep: „Wij zijn zeshonderd de vijand zesduizend; de partij is dus gelijk.”

Een voorbeeld van sterke suggestieve beïnvloeding van een enkelen man had plaats bij het beleg van Praag in 1757. Er was daar een post, die den belegeraars in den weg stond. De generaal liet een grenadier bij zich komen en toonde hem hoe hij moest naderen.

„Boven op de borstwering zal je een schildwacht vinden” zeide de generaal; „die zal op je schieten en je missen.”

„Jawel, generaal.”

„Jij zult echter treffen en we komen je dadelijk te hulp.”

Het geval speelde zich inderdaad zoo af als de bevelhebber den grenadier had verzekerd, daar deze een sterk vertrouwen gekregen had.

Het spreekt van zelf dat een commandant slechts het mogelijke moet willen d. w. z. geen te zware eischen moet stellen, waardoor het vertrouwen geknakt wordt. Overigens kan eene dergelijke beïnvloeding veel tot succes bijdragen daar ze den troep met gewenschte denkbeelden bezielt. Zijn deze ingeworteld, dan zegt men dat in zoo'n troep een goede militaire geest heerscht.

Die militaire geest is van het grootste belang en kan vele nadeelen, die men tegenover een vijand heeft, opheffen.

Zoo kon volgens KRIEGLSTEIN, BUONAPARTE ondanks eene minderheid van $\frac{3}{5}$ en ondanks een aantal taktische fouten, tijdelijke aarzeling en radeloosheid, bij Arcole toch eene overwinning behalen, door den uitstekenden geest zijner troepen. Het kweeken van dien geest in vreedetijd, is de kern der militaire opvoeding.

IV. HET BEÏNVOEDEN DER ZIELSBEWEGINGEN IN VREDESTIJD.

Daar de moderne militair in den korten tijd, die als regel tusschen de mobilisatie en den eersten belangrijken slag gelegen is, slechts weinig tijd heeft om zich aan de schokkende gebeurtenissen van den oorlog te gewennen, en de aanvoeders in dien korten tijd het moreel weinig kunnen opheffen, is het noodzakelijk, dat de soldaat hierop zooveel mogelijk is voorbereid. In de beide vorige hoofdstukken is getracht, het belang hiervan aan te toonen.

Volksgeest. Om die voorbereiding na te gaan moeten we beginnen met het milieu te bekijken, waaruit het leger voortkomt, n.l. het volk. Niet alle volken zijn uit een militair oogpunt gelijkwaardig; evenmin is dit voor een zelfde volk op verschillende tijden het geval. Vergelijken we b.v. het Duitsche volk van 1806 met dat van 1870, dan valt ons een groot verschil in volksgeest op. Terwijl in 1806 eene weke filantropische richting heerschte, gepaard gaande met gebrek aan zelfvertrouwen was in 1870 een militaire geest met een krachtig nationaal zelfbewustzijn merkbaar. In deze beide jaren was de volksgeest voor een groot deel oorzaak van het verloop van den krijg. Ook de volksgeest in Nederland heeft in den loop der tijden vele wisselingen ondergaan.

In den tegenwoordigen tijd kan men den militairen geest van ons volk niet bijzonder krachtig noemen. Velen beschouwen zelfs de weermacht, die hun verplichtingen oplegt en daarom vaak weinig geliefd is en het met eene weermacht onafscheidelijk samengaan idee vaderland, als uit den tijd. De vredesidee, versterkt door antimilitaristische propaganda, maakt dat militaire arbeid niet altijd op prijs wordt gesteld. Het ergste is echter het gebrek aan nationaal zelfvertrouwen, hetgeen velen met denkbeelden bezielt van militaire onmacht. Dit werkt neerdrukkend op de weermacht en wekt maar al te vaak de gedachte dat inspanning tot opheffing dier macht nutteloos is. Gelukkig is in den laatsten tijd verbetering merkbaar.

De volksgeest, die zoo sterk zijn stempel op het leger drukt, wordt in hoofdzaak gekweekt op de school. Er ligt dan ook veel waarheid in het gezegde, dat de Duitsche schoolonderwijzers den oorlog van 1870 gewonnen hebben.

In verschillende landen wordt op de scholen een sterk vaderlands-lievende geest aangekweekt. In Japan wordt zelfs voor de schoolkinderen bij nationale en militaire plechtigheden eene afzonderlijke plaats ingeruimd, om des te meer indruk op hen te maken. Ook Duitschland en Zwitserland munten hierdoor uit. De generaal LANGLOIS schreef o. a. over de Zwitsersche manoeuvres: „Wat mij bijzonder opviel, dat was de discipline, de algemeen goede wil, het plichtsbesef. Dit wordt op de scholen zoo sterk ingeprent, dat men hieraan in het leger weinig meer heeft toe te voegen. Alleen op zulke eigenschappen kan een Zwitsersch stelsel berusten; het zou zonder die toewijding in elkaar vallen.” Uit een oogpunt van tucht en vaderlandsliefde is de Hollandsche jeugd minderwaardig aan de Duitsche, de Zwitsersche en de Japansche en de Hollandsehe onderwijzers zouden goed doen in deze opzichten een voorbeeld aan hunne Zwitsersche collega's te nemen.

Officierskorps. Hoewel zooals reeds werd opgemerkt, het volk zijn onuitwisbaren stempel op de weermacht afdrukt, is dit echter nog meer het geval met het officierskorps. Dit blijkt uit de bekende uitspraak van VON DER GOLTZ: „Die Geist des Offiziercorps ist die Geist des Heeres.” De officieren zijn in hoofdzaak de opvoeders van den troep. Zij zijn hiertoe door hunne groote algemeene ontwikkeling, hunne beschaving en hun prestige tegenover de manschappen beter in staat dan het lagere kader, dat deze eigenschappen in het algemeen in geringere mate bezit. Het komt er dus op aan om de gewenschte militaire karaktereigenschappen bij de officieren te ontwikkelen. Hier-van zijn als de belangrijkste te noemen:

a. T o e w i j d i n g. Deze brengt mede een werken voor de goede zaak zelve en niet alleen voor vertoon tegenover chefs. Dit behoort zich vooral te uiten in de verhouding tot de minderen en in het voorbeeld dat de officier zelf geeft. Officiieren die verzuimen den hun gebrachten groet te beantwoorden doen geen goed. VON DER GOLTZ zegt dat het verval in het officierskorps begint als de officieren zich niet meer om den man gaan bekommeren en zich tot bevelen beperken. Hoe slechter de tucht, des te meer neemt deze een despotisch karakter aan. De geschiedenis der militaire oproeren bewijst dat ze alleen gelukten als de officieren het vertrouwen der manschappen hadden verloren.

b. Z e l f b e h e e r s c h i n g. Deze eigenschap, in het strijdgewoel van de grootste waarde, is ook in vreedstijd zeer gewenscht. Niet alleen dat de troep hiervan altijd iets zal overnemen, doch bovendien zal iemand met veel zelfbeheersching steeds gemakkelijk de tucht kunnen handhaven. Ook zal hij zich niet licht laten verleiden tot ruw en ongemotiveerd optreden tegenover minderen. Zulk handelen maakt dat de menschen hun zaken met tegenzin verrichten en is de nekslag voor

hunne toewijding, waar het toch bovenal op aankomt. Ruwe behandeling kwam als regel bij de bereden wapens meer voor dan bij de infanterie. Men heeft opgemerkt dat instructeurs tijdens de rijlessen eene zekere barschheid hebben, die bijna klassiek is in de maneges. De meest welopgevoede officier is in de manege dikwijls ruw, terwijl de kleinste fout hem in een buitengewoon toornigen toestand brengt. Het feit is bekend en men zegt dat het eene manegegewoonte is. Doch hoe is die gewoonte dan ontstaan? Merken we hiertoe op dat die instructeur zich bevindt te midden van zich inspannende paarden en menschen en dat hun psychische toestand van actie suggestief op hem wordt overgeplant. Hij kan echter aan die zenuwkracht geen uiting geven op gelijke wijze als de anderen; zij zet zich dan lichtelijk om in toorn, waarvan het resultaat allesbehalve aan de instructie ten goede komt. Deze toestand van zenuwprikkeling komt bij andere oefeningen ook voor en voert bij personen, die hunne zenuwen niet flink beheerschen tot ongewenschte handelingen als het geven van onverdiende uitbranders, het ingrijpen in werkzaamheden van minderen, welke men moet overlaten en last not least, het maken van fouten. Reeds bij manoeuvres kan men dit somtijds opmerken. In oorlogstijd wordt het door de grootere spanning veel erger en voert tot een geestestoestand, waarin zich de reeds vroeger besproken beperking van het bewustzijn voor doet. Het is dus van belang dat ieder officier zich ernstig voorneemt, zich bij alle gelegenheden te beheerschen ten einde meer zekerheid te hebben zijne zenuwen steeds meester te zijn.

a. *Zelfstandigheid met het daarmee gepaard gaande initiatief.* In de inleiding van het Duitsche velddienstvoorschrift staat zeer terecht: „Ohne Scheu vor Verantwortung soll jeder Offizier in allen Lagen, auch den aussergewöhnlichsten seine ganze Persönlichkeit anregen und fördern.” In eene lange vredesperiode loopt de zelfstandigheid gevaar. Volgens den generaal FREYTAG LÖRINGHOVEN is het dan ook de plicht der hooge chefs om het nivelleeren der karakters tegen te gaan, waartoe zij niet te veel moeten ingrijpen of aanwezig zijn bij de oefeningen. De Duitsche aanvoerders gaven in 1870 blijk van veel zelfstandigheid. Hiermede was het bij de Franschen, die gewend waren de bevelen naar de letter op te volgen, in het algemeen minder gunstig gesteld. Een markant voorbeeld zal dit toelichten. Op den avond na het innemen van het dorp Sevigny door de Franschen vernam een batterijcommandant dat de Pruisen 18 stukken geschut hadden achtergelaten. De kapitein vroeg vergunning om die met zijne bespanningen te gaan halen, dan wel ze te gaan vernielen. De afdeulingscommandant achtte zich echter tot het geven dier toestemming niet bevoegd en daar de naast hoogere chef tijdelijk afwezig was bleven de stukken ter plaatse en werden denzelfden nacht door de Pruisen hernomen (VON WOYDE I blz. 96).

Een officierskorps dat over de genoemde eigenschappen en over voldoende vakkennis beschikt en dat bovendien veel tact heeft om met de

minderen om te gaan, waartoe eenige opvoedkundige en zielkundige kennis veel kunnen bijdragen, is van het grootste belang voor de vorming van een goed leger.

Opvoeding en onderricht. We hebben thans de twee voornaamste factoren voor het verkrijgen van goede soldaten nagegaan, en gaan over tot het gereedmaken van den troep voor zijn oorlogstaak. Hierbij zijn twee vakken te onderscheiden n.l. onderricht en opvoeding. Omtrent het eerste zijn ruimschoots wenken in de voorschriften gegeven; de opvoeding is karig bedeed. Toch is deze van het grootste belang. DRAGOMIROFF noemt het eene groote dwaling om te denken, dat als men een soldaat technisch africht, hij dan al het noodige kent en de rest van zelf komt. Hij meent dat eerst in den man het gevoel van toewijding en plicht moet ontwikkeld worden, en dat dan de rest van zelf komt. Vooral als een soldaat van zijne jeugd af aan is opgevoed met het denkbeeld, dat hij zijne militaire plichten nauwgezet moet vervullen, zal dit veel tot het succes van de militaire opvoeding en het onderricht kunnen bijdragen.

Mogelijkheid van goede resultaten. De mogelijkheid tot het verkrijgen van goede resultaten d. w. z. tot het verkrijgen van manschappen, die bestand zijn tegen de indrukken van het gevecht, is zoowel uit de theorie als uit de praktijk aan te toonen. We hebben bij de behandeling der vrees reeds gezien, dat deze bij verschillende personen en bij denzelfden persoon op verschillende tijden ongelijk door den wil onderdrukt wordt. Wat is nu deze wil? Wil, als eene enkelvoudige kracht bestaat niet; wil, is eene resultante van meerdere krachten die in onzen geest werken; de grootte en richting ervan bepaalt de wilsuiting. Die wilsresultante kan men verandering doen ondergaan als men de componenten verandert. Dit kan gebeuren door een zeker denkbeeld, dat als zoodanige kracht werkzaam kan zijn korteren of langeren tijd onder de aandacht te houden, hetzij dan dat het denkbeeld van buiten komt (heterosuggestie) dan wel uit de herinnering (autosuggestie). De eene kracht (neiging) wordt hierdoor vergroot, terwijl de andere door het onttrekken van de aandacht daaraan, tegelijkertijd vermindert. Zoo kan de resultante in grootte en in richting veranderen. Opdat eene bepaalde wilsuiting met eenige zekerheid bij iemand tot stand zal komen, is het noodig dat deze reeds te voren als eene overheerschende neiging gevestigd is. Indien dit niet het geval is geeft het directe willen als regel slechts negatieve resultaten, vooral als de tegenneiging een sterk overwicht heeft. Worden dus bij een vreesachtig man denkbeelden van moed met voldoende kracht en gedurende voldoende tijd gesuggereerd, dan zal de angst verdwijnen en plaats maken voor moed. Deze denkbeelden kunnen hun ondergrond hebben in en gesteund worden door vaderlandsliefde, discipline e. d.

Doch niet alleen de enkeling, maar ook de massa is van te voren te beïnvloeden. We hebben reeds gezien dat dit mogelijk is door de keuze der samenstellende individuen. Zijn deze door opvoeding voorbereid

en georganiseerd dan zal zich niet licht een ongewenscht massakarakter vormen. Reeds vroeger is aangetoond welke geweldige macht of suggesties op den mensch in de maatschappij invloed uitoefenen. Des te meer zal dit dus in een georganiseerd geheel als een leger is, het geval kunnen zijn, te meer daar soldaten geruimen tijd onder den gewenschten invloed kunnen gehouden worden.

Nemen we thans een voorbeeld uit de praktijk en kiezen we hiertoe dat van den generaal SUWAROF, die buitengewoon veel van zijne troepen heeft vergegd. Hij had werkelijk met zijne mannen samengeleefd; hij had ze opgevoed en uren met hen gesproken. Hij vertelde hun o a. bij herhaling: „Gij zijt Russen; een Rus wijkt niet en geeft zich niet over; hij sterft slechts; de kunst om te overwinnen dat is de kunst om te sterven. De werkelijke overwinnaars zijn zij die vallen; hun is de eer. Weest dapper, flink en vastbesloten.” En deze eenigszins hoogdravende woorden hadden uitwerking op die eenvoudige lieden. Panieken zijn bij zijne legers geheel onbekend; ook geen capitulaties. En in de moeilijke omstandigheden, toen hij over den St. Gothard in Zwitserland was gekomen en daar sterk in het nauw werd gebracht door de Franschen, was het de door die opvoeding teweeggebrachte geest, die de troepen uit eene klem hielp, waarin andere zouden zijn blijven zitten.

Omgang met den soldaat. Deze karaktervorming is uit den aard der zaak niet gemakkelijk. Ze vergt voortdurende inspanning en toewijding van het officierskorps. Deze moeite zal echter door de te verkrijgen resultaten ruimschoots worden beloond. Een eerste vereischte is dat de officier in eene persoonlijke verhouding tot de minderen treedt. Dit wil tevens zeggen, dat hij zorg draagt hen goed te leeren kennen, niet alleen hunne namen, doch ook hunne maatschappelijke omstandigheden en karakter. Deze kennis moet den opvoeder als basis dienen voor de wijze waarop hij elk hunner zal behandelen. Ook moet op het gemoed der manschappen worden ingewerkt door een goed voorbeeld, welwillende voorzorgen en een opgewekten toon in den dienst. Langs deze wegen krijgen de miliciens vertrouwen in de meerderen, die hun door de wet zijn opgedrongen; dit zal bovendien den invloed der laatsten doen toenemen. Zoo'n recruit, die vreemd staat tegenover alle militaire toestanden en soms een geest van innerlijk verzet zal hebben, wordt zoodoende met den dienst verzoend, daar het bestaan hem meevalt. Hij zal zich dan meer gaan geven en de kiem voor lust in den dienst en voor toewijding is gelegd.

Verder is het noodzakelijk dat de manschappen opvoedkundig worden behandeld. Die behandeling moet persoonlijk zijn, daar de individualiteit van alle menschen verschillend is.

Een algemeen opvoedkundige regel is: dat iemand wordt, wat zijn opvoeder gelooft dat hij is. Hiertoe draagt de suggestieve werking veel bij. Bij het merkbaar worden van een gemaakten goeden indruk op den opvoeder, wordt het vertrouwen van dezen, bij den man in

zelfvertrouwen omgezet. Zoo'n man denkt: „hij gelooft dat ik het kan, dan zal het wel zoo zijn en nu kan en wil ik het ook.” Het geprikkeld eergevoel werkt hierbij mede. Het omgekeerde werkt natuurlijk verergerend op de ondeugd. Als een man b.v. bij herhaling hoort dat hij een smeerpoots of een domkop is, zal hij niet verbeteren, doch gaat dit ten laatste gelooven en gedraagt zich er naar. Ook is het van belang om te onderzoeken of slechte eigenschappen, die recruten vertoonen, soms haar oorsprong vinden in gering intellect; is dat zoo, dan moet dit verbeterd worden. In het algemeen is het beste middel ter bestrijding van ondeugden om te trachten deugden te suggereeren, die hieraan tegenovergesteld zijn.

Met prijzen moet men niet karig wezen. Niet alleen tegenover het geheel, b.v. na eene goed geslaagde oefening, maar vooral individueel. Men moet dan den man niet zoozeer wijzen op eene daad, die hij goed heeft verricht, maar vooral op de eigenschap, die hieraan ten grondslag ligt. Dit versterkt den persoon in die richting en prikkelt tot navolging voor het geheel. Ook moet men prijzen wanneer iemand plotseling blijkt geeft van eene goede eigenschap, waarvan men weet, dat hij ze tot nog toe niet bezat. Zoo krijgt de man vertrouwen in zichzelf. De slechte eigenschappen moet men, zonder de oogen er voor te sluiten, toch niet in een al te fel daglicht stellen, opdat het zelfvertrouwen niet geschokt worde. Men kan verbeteren door te straffen, maar vooral door te wijzen op het aanwezige goede en het begeerlijk voor te stellen het verkeerde na te laten. Vaak worden menschen door te snel berispen of straffen afgestompt, het zelfvertrouwen en eergevoel verminderen en onverschilligheid komt in de plaats. Men is dan nog verder van het doel af.

Het prijzen moet natuurlijk geen eigenwaan wekken. Dit gebeurt als men de capaciteiten van den een gaat vergelijken met die van den ander, bij wien dan tegelijkertijd het vertrouwen wordt verminderd. Men kan iemand b.v. aansporen tot moed, door hem te herinneren aan zijne flinkheid in vroegere gevallen betoond, maar ook door de veronderstelling te uiten, dat niemand dan hij tot dat moedsbetoon in staat is. Dit laatste werkt natuurlijk verkeerd.

In het algemeen moet men van vele woorden en vooral van gekunsteldheid niets verwachten. Hoe eenvoudiger men den man toespreekt hoe beter; soms is een enkel gebaar al voldoende.

Bij bestraffing moet de straf zooveel mogelijk de reactie vormen van de actie der overtreding. Zoo moet luiheid bestreden worden met werkgeven, verzet met dwang, traagheid of achteloosheid bij eene oefening met herhaling daarvan.

(Slot volgt.)

De Groote Europeesche Krijg

van het jaar 1914—1915.

(Overzicht loopende tot 15 Juni 1915.)

De onderwerpen, welke ik voor het thans verstreken tijdperk (15 Mei—15 Juni) aan de orde stel zijn:

1. Het groote offensief der Engelschen en Franschen tusschen Neuve-Chapelle en Atrecht.
2. De terugtocht der Russen in Galicië; val van Przemysl.
3. Oorlogsverklaring en eerste operatiën van Italië.
4. De aanvallen der Engelschen en Franschen na de landing op de zuidpunt van Gallipoli.

I. HET GROOTE OFFENSIEF DER ENGELSCHEN EN FRANSCHEN TUSCHEN * NEUVE-CHAPELLE EN ATRECHT (met schets I.)

Korten tijd nadat de in het voorgaande artikel (zie Juni-aflevering bladz. 432) beschreven gevechten om Yperen, waarbij de Duitschers de gealliëerden met hun offensief waren voor geweest, tot stilstand waren gekomen, begonnen de aanvallen der Engelschen en Franschen tusschen Neuve Chapelle en Atrecht.

Deze teekenden zich al spoedig als een grootsche poging ter doorbreking van den Noordelijken vleugel van het Duitsche front, welke, tengevolge van den krachtigen weerstand, die zij ontmoette, nu, 15 Juni, nog steeds voortduurt, terwijl zij reeds op den 5^{den} Mei is begonnen.

Doch eigenlijk heeft deze aanval, waarin wij het groote, reeds zoo lang toegezegde voorjaarsoffensief herkennen, het krachtigst tusschen 5 en 10 Mei gewoed en werd hij tot begin Juni met verminderde kracht voortgezet; na die eerste dagen is het algemeene offensief verbrokkeld en in talloze plaatselijke stooten en tegenstooten uiteengevallen.

De schets geeft slechts schematisch de twee voornaamste slagfronten weder waarop het aankomt en voorts de aanvalsrichtingen en de terreinvoorwerpen, welke daarbij op den voorgrond zijn getreden.

Al dadelijk trekken daarbij op het Fransche front — de Engelschen hebben weinig van beteekenis verricht — Ablain, Carency, de hoogten van Notre Dame de Lorette, Souchez en Neuville de aandacht, omdat de namen dier plaatsen in de achter ons liggende periode met welhaast eentonige regelmaat in de dagelijksche telegrammen terugkeerden.

Al heeft het groote offensief daardoor op den duur aan belangwekkendheid en ook aan beteekenis ingeboet, ja kan het als zoodanig —

althans tot dusverre — als volkomen mislukt worden beschouwd, de opzet dezer operatie vereenigde niettemin vele waarborgen tot wel-slagen in zich.

Geleidelijk waren enorme troepenmassa's achter het 24 K.M. breede front verzameld (waarschijnlijk 10 à 12 legerkorpsen) en was door het beschikbaar stellen van een groote hoeveelheid projectielen, de artilleristische voorbereiding verzekerd.

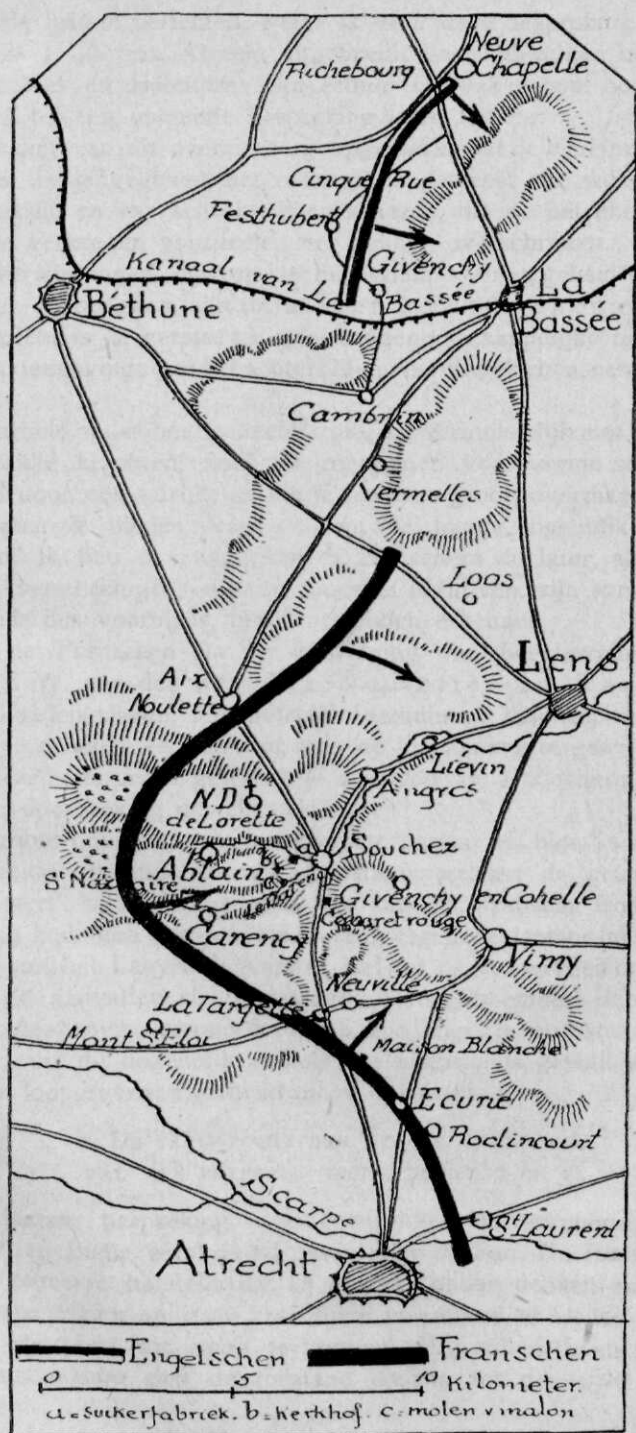
Tijd' en plaats waren zorgvuldig bepaald, want de tegenstander had op het oorlogsterrein in Galicië, waar hij den bondgenoot in de vervolging der aan de Dunajetz geslagen Russen bijstond, geen krachten te missen. Het kanaal van La Bassée vormde een uitstekende scheidingslijn tusschen Franschen en Engelschen, terwijl het zacht golvende niet doorsneden en zeer overzichtelijke terrein de leiding van een zoo groote troepenmacht vergemakkelijkte.

Op den 5^{den} Mei begon de geheele artilleriemacht der geallieerden de aanvalsvorbereiding op de hoogten voorwaarts van de lijn Richebourg—Festubert en op de linie Notre Dame de Lorette—Ablain—Carency met een ontzagwekkende, vier dagen achtereen volgehouden, beschieting van de vijandelijke opstellingen. Op den voormiddag van den 9^{den} Mei bereikte deze haar hoogtepunt.

Toen volgde onmiddellijk de infanterie-aanval, welke met wilde, niets ontziende energie tot in 's vijands stellingen werd doorgezet en nage-noeg in eersten aanloop de verovering van een groot deel van Ablain, Carency en La Targette, alsmede van een deel der Lorette-hoogte, als het succes van dien dag opleverde.

Ter zelfder tijd gingen de Engelschen tegen La Quinque Rue ten aanval voorwaarts, doch leden ondanks den opofferenden moed hunner beste troepen onder schromelijke verliezen échec. Het is vooral onvol-doende artilleristische voorbereiding tengevolge van beperkten munitie-voorraad en gemis aan projectielen met een krachtige brisante lading, welke daarvan de oorzaak vormt. Daardoor werden de klachten over gebrek aan veel en aan doelmatige munitie in Engeland zelf zoo luide, dat zij afzonderlijke en zeer uitgebreide regeeringsmaatregelen (Lloyd GEORGE minister van munitie) noodig maakten.

Tegenover de feitelijke mislukking van de Engelschen, stond voor de Franschen, die zich na de dagen volgende op den eersten aanval, dank zij de daarbij verkregen voordeelen, steeds vooruitwerkten een niet onbelangrijk, zij 't ook plaatselijk succes. Nadat zij de harde schaal van 's vijands bolster, de eerste rijen loopgraven, hadden stuk geslagen, maakten zij zich van uit hun basis Kapel N. D. de L.—Ablain—Carency—La Targette geleidelijk meester van bijna gansch de kern, d. w. z. de hoogte der Kapel, van het Kerkhof en van de Suikerfabriek t. W. van Souchez, van deze plaats zelve, van „Cabaret-rouge”, Neuville, Maison blanche en van het boschje genaamd: het Labyrinth, dat de Duitschers tot een waar doolhof van verschansingen hadden gemaakt; bijna, want nog steeds wordt om al die punten gestreden. En intusschen heeft zich het offensief



Schets 1.

volgens de laatste berichten, welke ik voor deze bespreking raadpleeg, ook reeds t. Z. van Atrecht uitgebreid. Deze gevechten bij Touvent, Quiennecières en Hébuterne zijn echter niet van groote beteekenis en zullen wij tot een volgende bespreking laten rusten.

Tot besluit van dit overzicht zij opgemerkt, dat de terreinwinst, welke hierboven is aangegeven, het resultaat is geweest van wekenlang verwoeden strijd en van schromelijke verliezen, die de beteekenis van de daarmede verkregen voordeelen ver hebben overschreden.

De overwinningen waarop de Franschen — niet geheel tenonrechte trouwens — prat gaan, zijn dit alleen in tactischen zin, in strategisch opzicht is de eerste, groote bondgenootschappelijke operatie wellicht ook tengevolge van het achterblijven der Engelschen, een mislukking geweest.

In waarheid moet het Duitsche front, dat vermoedelijk met betrekkelijk zeer zwakke krachten, doch in zeer goed voorbereide stellingen en gesteund door een talrijke artillerie aan een groote overmacht het hoofd heeft weten te bieden, van 9 tot 14 Mei bange oogenblikken hebben doorleefd. Ik ben overtuigd, dat de Duitschers dit later, als weder de noodige versterkingen, die nu moesten uitblijven, zijn aangevoerd en het gevaar dus voorbij is, met trots zullen erkennen.

Toen de Franschen na de verovering van het terrein en van de dorpen t. W. van den weg Aix Noulette—La Targette er niet in konden slagen, met hetzelfde onstuimige élan der eerste dagen vooruit te dringen — daarvoor was de inspanning te geweldig, waren de verliezen te groot geweest — was voor de Duitschers het gevaar voor een doorbreking geweken.

Het groote offensief, dat in die eerste dagen „en bloc.” was aangezet, verbrokkelde spoedig daarop en talloos werden de geïsoleerde en telkens weer herhaalde stooten, die uit het Fransche front tegen de Oostelijke hellingen der Lorette-hoogte, tegen de laatste helft van Souchez en van het Labyrinth, van 14 Mei tot 14 Juni werden ondernomen.

Daar de aanvaller zich omstreeks laatstgenoemden datum op het gansche door hem veroverde front had ingegraven, staat daarmede vast, dat op dit oogenblik althans het offensief is gestuit en opnieuw voor den loopgravenstrijd heeft plaats gemaakt.

2. DE TERUGTOCHT DER RUSSEN, IN GALICIË; VAL VAN PRZEMYSL (met schetsen 2 en 3).

Mijn laatste bespreking was gewijd aan de vervolging der aan Dunajetz en Bialla verslagen Russen naar de San. De Russen hadden zich in zooverre hersteld, dat zij er aan konden denken om aan deze welbekende rivier opnieuw krachtigen weerstand te bieden en de vervolging voorgoed tot staan te brengen. Wij zullen thans, een maand later, nagaan hoe zich de toestand daarna tot den 15^{den} Juni heeft ontwikkeld.

Omstreeks den 14^{den} Mei, was het, dat de voorhoede van Generaal

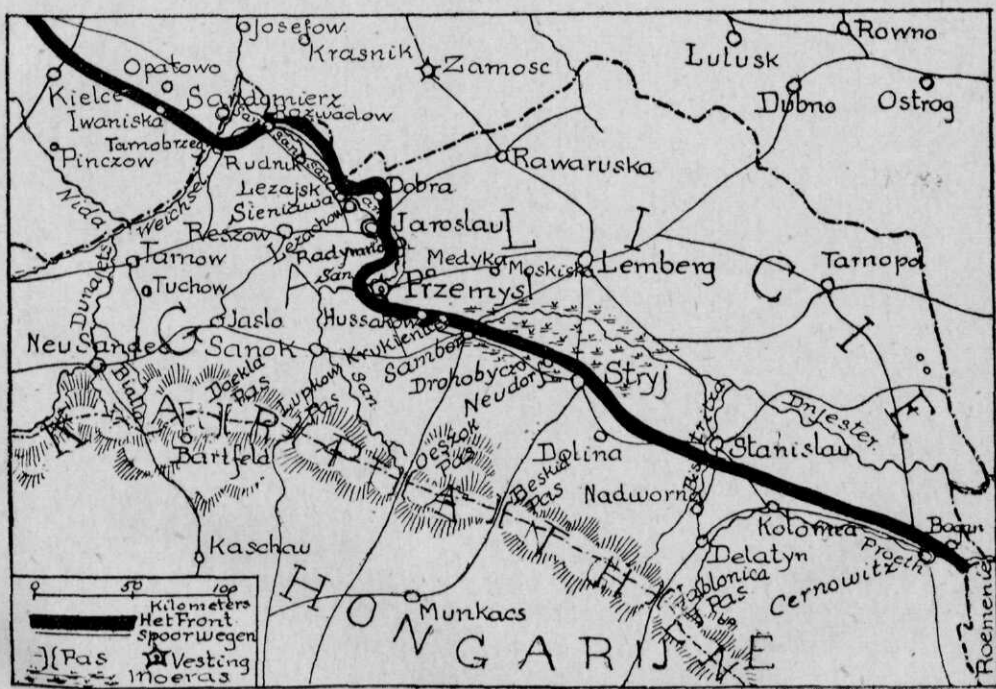
MACKENSEN Przemysl bereikte, terwijl t. N. en t. Z. daarvan de Duitsche en Oostenrijksche troepen met geforceerde marschen respectievelijk naar den benedenloop van de San oprukten of deze rivier overschreden.

De toestand, werd daarop spoedig, zooals hij op den 19^{den} Mei van Russische zijde in het navolgende telegram werd geteekend:

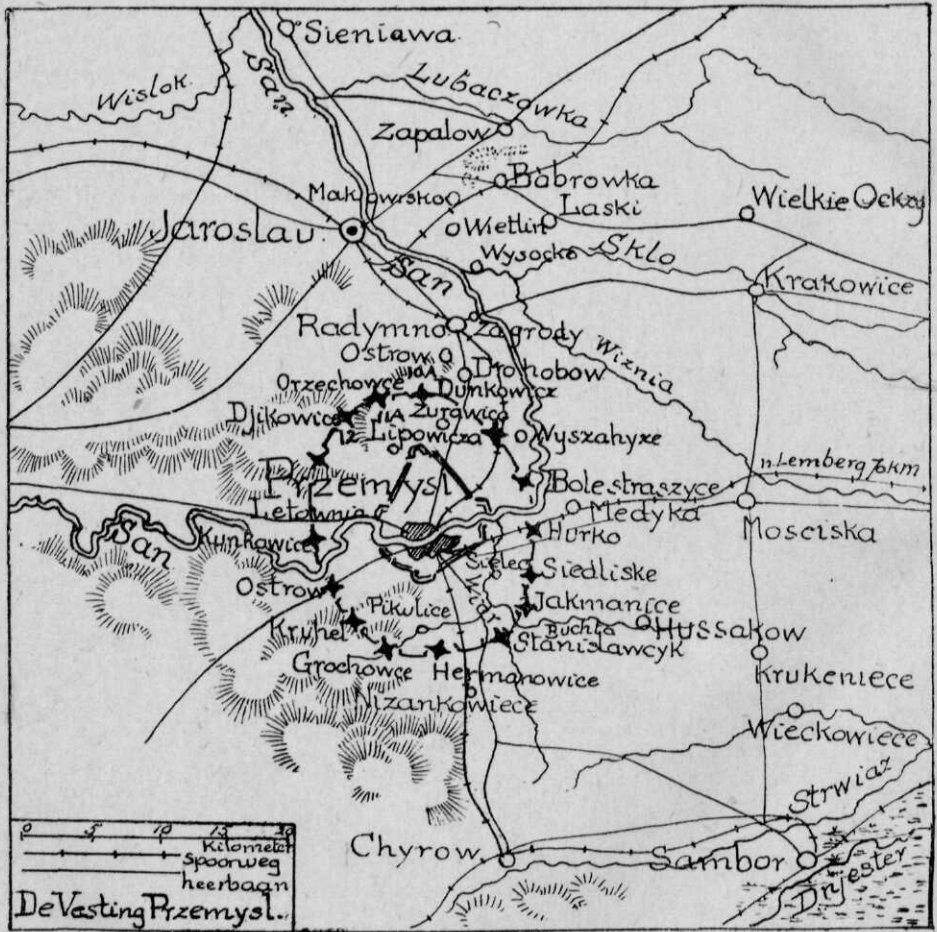
„De slag op den linker-Weichseloever en op het gansche front in Galicië duurt voort. Bij Opatowo, wierpen wij den vijand op Iwaniska terug. In de linie Tarnobrzeg — Radzanow houden wij hem in échec en aan de beneden-San bieden wij hem overal met succes het hoofd. In het vak Lezaskow — Jaroslau slaagde hij er in vasten voet op den rechter-Sanoever te krijgen. Ten Z. van Jaroslau zijn wij meester van beide oevers der rivier. Przemysl wordt door den vijand met zwaar geschut beschoten, terwijl wij in het vak Przemysl tot de moerassen van den Dnjester zijn hardnekkige aanvallen afslaan. Hier kwam het vooral bij Hussakow tot een verbitterden strijd, terwijl de tegenstander ook in de lijn Sambor — Drohobycz — Stryj — Dolina vruchteloos tracht onze stellingen te doorbreken. Van den bovenloop der Bistritza voorwaarts van Kolomea tot Czernowitz neemt de vijand een verdedigende houding aan.”

In dit telegram bezitten wij een beknopt en duidelijk overzicht van den stand der operatiën en het beloop van het nieuwe aan de San gevormde gevechtsfront, zooals dit zich omstreeks 20 Mei had gevormd. Daaruit blijkt, dat het Duitsch-Oostenrijksche offensief, zooal niet totaal gebroken, dan toch in algemeenen zin was gestuit. Gebroken was het zeer zeker niet, want nadat de telegrammen dagen achtereen weinig nieuws hadden gemeld, berichtten zij van 22 tot 25 Mei weder tal voor het meerendeel welgeslaagde aanvallen der Duitschers en Oostenrijkers. Zoo bij Dobra, t. N. O. van Sieniawa, Dobrohov, Ostrow, Radymno, Wyszocko, Wiethu, Makonisko en de hoogten t. N. W. van Bobrowka. Van al deze gevechten was dat bij Radymno het belangrijkste, omdat door de vermeestering dier stad en van het t. O. daarvan aan de San gelegen bruggehoofd van Zagrody, de mogelijkheid werd geschapen Przemysl aan de Noordzijde te omsluiten. Aan de Zuidzijde werd dit verkregen door de gevechten tusschen Hussakow en Krukenice, op 25 en 26 Mei eindigend met de bezetting van eerstgenoemde plaats. Terzelfder tijd werden de Russen bij Drohobycz en Stryj teruggeworpen. Ten N. van Jaroslaw bij Sieniawa leden de Duitschers echter een nederlaag, doordat zij daar op den linker-Sanoever werden teruggeworpen, terwijl zij juist op dit punt de rivier het eerst hadden overschreden. Hoewel de aanvallers t. N. van Przemysl langs beide oevers van de Wiznia steeds vooruit drongen, was dit échec oorzaak, dat zij die beweging tengevolge van de bedreiging van hun flank en rug bij Sieniawa moesten staken, tot dat de Russen daar waren teruggedreven of althans waren omsloten.

Inmiddels werd de veelomstreden Sanvesting sedert den 26^{sten} Mei



Schets 2.



Schets 3.

aan den Noordkant door zwaar geschut beschoten en terwijl de insluitingskring in het N, W. en Z. steeds nauwer werd toegesnoerd, ernstig bedreigd. Alleen het Oostfront tusschen Hussakow en de beneden-Wiznia bleef open, doch daar al spoedig de spoorlijn van Lemberg ter hoogte van Medyka onder vuur werd genomen, werd van die zijde ondersteuning der bezetting onmogelijk. Zoo was dan de Noordelijke vleugel der Duitschers nog slechts 15 K.M. van de spoorlijn en 30 K.M. van den Zuidelijken vleugel verwijderd. Nadat de telegrammen van 1 en 2 Juni, de vermeestering van drie forten in het Noordelijk deel van den gordel door de Beyeren — de forten 10 A, 11 A en 12 t. O. van Dieukowicz — hadden gemeld, was de val van Przemyśl zoo goed als zeker. Op den 3^{den} Juni kwam dan ook uit Berlijn de tijding: „In Galicië is hedenmorgen de vesting Przemyśl gevallen, nadat in den nacht de forten, die nog weerstand hadden geboden, waren genomen. Tegenaanvallen der Russen op de aanvalscolonne t. O. van Jaroslaw mislukten. Het leger van Generaal von LINSINGEN dringt voorwaarts over Stryj naar Mikolajow en Zydaczow (dorpen t. N. van Stryj).”

Daaruit blijkt, dat ook Stryj was veroverd, hetgeen vooral dáárom van belang was, omdat de Russen op den Dnjester waren teruggeworpen en het nu mogelijk werd, om de belangrijke Galicische hoofdstad Lemberg, zoowel van uit Przemyśl als van uit Stryj te bedreigen.

De vermeestering van de Dnjesterovergangen t. N. van de lijn Stryj—Stanislaw beteekende voorts de terugtocht der Russische linie aan de Proeth van Kolomea tot Cernowitz, omdat deze daardoor gevaar liep in de Z. O. punt van Galicië van de hoofdmacht te worden afgedrongen. Deze laatste operatie ging echter niet zoo snel als men wel had kunnen verwachten. De Russen boden hier krachtigen weerstand en trokken nieuwe troepen aan, omdat zij zeer goed inzagen, dat, wanneer de tegenstander er in slaagt den Dnjester te overschrijden, hun rijk in Galicië spoedig uit zou zijn. Een bericht van 11 Juni uit St. Petersburg meldde:

„In den loop van gisteren hebben onze troepen sterke strijdkrachten van den vijand, die bij Zurawno naar den linkeroever van den Dnjester waren overgestoken op den rechteroever teruggeworpen.”

Op den 12^{den} Juni kon Berlijn echter melden: „De toestand om Przemyśl is onveranderd. Het leger van von LINSINGEN heeft den uit het N. tegen zijn vleugel oprukkenden vijand aangevallen. Zurawno, dat wij gisteren moesten ontruimen, is hernomen en de vijand op de bruggehoofden t. N. W. van die stad teruggeworpen. Aanvallen van den vijand bij Halycz en Stanislaw zijn afgeslagen.”

Uit een en ander blijkt, dat de strijd hier met afwisselend geluk werd gevoerd, doch vooral, dat de Duitschers er op den 12^{den} Juni nog niet in waren geslaagd den Noordelijken Dnjester-oever in hun bezit te krijgen. De mogelijkheid was intusschen niet uitgesloten, dat de strijdkrachten in de lijn Przemyśl—Jaroslaw er in slaagden, den hun geboden

weerstand te breken en naar Lemberg op te rukken. In dat geval zouden de Russen hun Dnjester-linie wel moeten prijsgeven.

Intusschen de strijd is nog niet beslist, zoodat waar de Russen er blijkbaar alles op hebben gezet, om althans het Oostelijk deel van Galicië nog te behouden, de uitslag nog zeer in het onzekere ligt.

Przemysl ontvangt wel haar deel van de „ups and downs” van den veldtocht in Galicië. Op den 7^{den} Sept. 1914 door de Russen ingesloten, werd zij op den 11 Oct. d. a. v. door de Oostenrijkers ontzet; op den 11^{den} November werd zij opnieuw door de Russen belegerd; op den 22^{sten} Maart moest zij capituleeren. Tusschen 8 en 15 Mei werd zij door de Duitschers aangevallen en op den 3^{den} Juni wisselde zij ten derden male van meester.

Wanneer ik den hier besproken slag aan de San ten slotte resumeer, laat hij zich in vijf duidelijk te onderscheiden tijdperken verdeelen.

1e. De Duitschers en Oostenrijkers overschrijden op 17 Mei de San bij Sieniawa t. N. van Jaroslau, bezetten den Oostelijken oever dier rivier, vermeesteren Jaroslau en naderen Przemysl.

2e. Terwijl zij de vesting in het Westen en Noorden omgeven, dringen zij aan haar zuidzijde door tot Hussakow en nemen haar krachtig onder vuur.

3e. De Russen gaan over het gansche front Sandomierz—Cernowitz tot den tegenaanval over en terwijl zij tusschen Jaroslau en Rudnik aanzienlijke strijdkrachten ontwikkelen, werpen zij de Duitschers bij Sieniawa over de San terug. Dientengevolge korte onderbreking van den aanval op Przemysl.

4e. De Duitschers en Oostenrijkers localiseeren het Russische succes bij Sieniawa, weerstaan de aanvallen der Russen tusschen Radymno en Jaroslau en werpen hen uit Stryj op den Dnjester.

5e. De aanval op Przemysl wordt met groote kracht hervat, drie Noordelijke forten worden vermeesterd en kort daarop de geheele vesting genomen. Terwijl de Duitschers en Oostenrijkers de Russen op het front Przemysl—Jaroslau—Sieniawa—Ruduck in bedwang houden, pogen zij hen uit de lijn Stryj—Stanislau over den Dnjester te werpen en hen tot ontruiming van de Proethlinie te dwingen. Het naaste doel is de hoofdstad Lemberg en daardoor de verdrijving van den invaller uit Oost-Galicië.

Ongetwijfeld zullen de Russen, indien na de belangrijke spoorwegknoopen Przemysl, Stryj en Stanislau, ook Lemberg in handen van hun onvermoeide tegenstanders valt, van een verder behoud van het door hen veroverde gebied moeten afzien, omdat hun daarin dan noch gunstige verdedigingsliniën, noch gewichtige steunpunten overblijven.

3. DE OORLOGSVERKLARING EN DE EERSTE OPERATIËN VAN ITALIË (met schetsen 4 en 5).

Het belangrijkste feit in de achter ons liggende periode is zeker wel de oorlogsverklaring van Italië aan Oostenrijk-Hongarije. Daarmede

werd de deelneming ook van Italië aan den wereldkrijg, zij het dan na maandenlange onderhandelingen, beslist. De beweegredenen, welke Italië daartoe hebben geleid laat ik hier buiten bespreking, evenmin wil ik hier het optreden van dien staat bespreken; dit alles ligt op het gebied der politiek en wij hebben hier slechts te maken met de daadzaak, welke oorzaak is, dat onze aandacht al weder voor nieuwe operatiën wordt gevraagd.

Ook kan men van gedachten verschillen over de belangwekkende strategische vraag, wat Italië zou moeten doen, teneinde inderdaad invloed op den algemeenen gang der operatiën te kunnen uitoefenen. Zijn leger inzetten op het Westelijke operatie-tooneel, zegt de een; Oostenrijk in de richting Weenen in den rug vallen, zegt de ander; een derde meent, dat Italië door Tirol Beyeren binnendringend de Duitschers in de flank moet vallen; andere weder, dat het de bondgenooten, welke op Galipoli over te weinig krachten beschikken, om na de landing in den rug der Dardanellen door te dringen, te hulp moet komen.

Zoo zijn er verschillende mogelijkheden, doch wat beteekent al dat theoretiseeren in een tijd, waarin alleen de practijk, het doen beteekenis heeft. Wat voor nut heeft het bovendien ons er in te verdiepen, wat de nieuwe strijder wel zou kunnen of zou behooren te doen, wanneer wij al zien wat hij werkelijk verricht en wij hem hooren verklaren: „Italië vecht ten slotte niet „pour les beaux yeux des alliés” maar natuurlijk voor zijn eigen belangen”.

Waar die eigen belangen liggen is voor hen, die zich de moeite getroosten de mededeeling te lezen van de eischen van dit land aan de Donau-monarchie gesteld, duidelijk. Zonder in eene opsomming van al die eischen te treden, kan thans wel worden verklaard, dat Italië druk bezig is, deze al vast te verwezenlijken. Gaat het niet goedschiks, dan nemen wij Trentino, het kustgebied der Isonzo en Triëst met Istrië kwaadschiks. Dat de onderhandelingen nog zoolang hebben geduurd, zal wel daaraan toe te schrijven zijn, dat Italië, toen de andere mogendheden ten strijde trokken, zijn leger nog op verre na niet gereed had. Eerst toen dit „tant soit peu” klaar stond, trok ook het rijk der Apenijnen om motieven, die maar al te doorzichtige voorwendsels zijn gebleken en na het stellen van voorwaarden, waaraan Oostenrijk, indien het zich zelve wilde respecteeren, onmogelijk kon voldoen, het zwaard tegen den staat, waarmede het 30 jaren achtereen verbonden was geweest. Dat de houding van Italië in Europa sympathie heeft gewekt, zal niemand kunnen zeggen, doch veel doet ook dit niet ter zake nu de oorlog is verklaard. De Entente-mogendheden hebben natuurlijk geen woorden genoeg, om het fiere zelfbewuste optreden van den nieuwen bondgenoot te prijzen en wat de zwakke neutrale mogendheden, nu de grootste hunner zich ook in het oorlogspark stortte, er van denken, doet heelemaal niets ter zake. Italië, dat altijd met de groote mogendheden wilde meedoen, wilde nu het de kans schoon zag om

een grooter Italië te worden, natuurlijk niet achterblijven en trok dus op Oostenrijk los. Wij zullen er niet meer woorden aan verspillen, en ons nu het eenmaal zoover gekomen is, met het nieuwe operatietoneel bezighouden.

De terreingesteldheid, inzonderheid met betrekking tot het grensgebied, legt het een aanvallend Italiaansch leger buitengewone moeilijkheden in den weg.

Zoowel het beloop der Oostenrijksch-Italiaansche grens als het bergachtig karakter van dit grensterrein zijn den aanvaller verre van gunstig, omdat het bergland, dat Italië zoowel in het Noorden als in het Oosten omringt, den opmarsch en de ontwikkeling van belangrijke strijdkrachten belemmert.

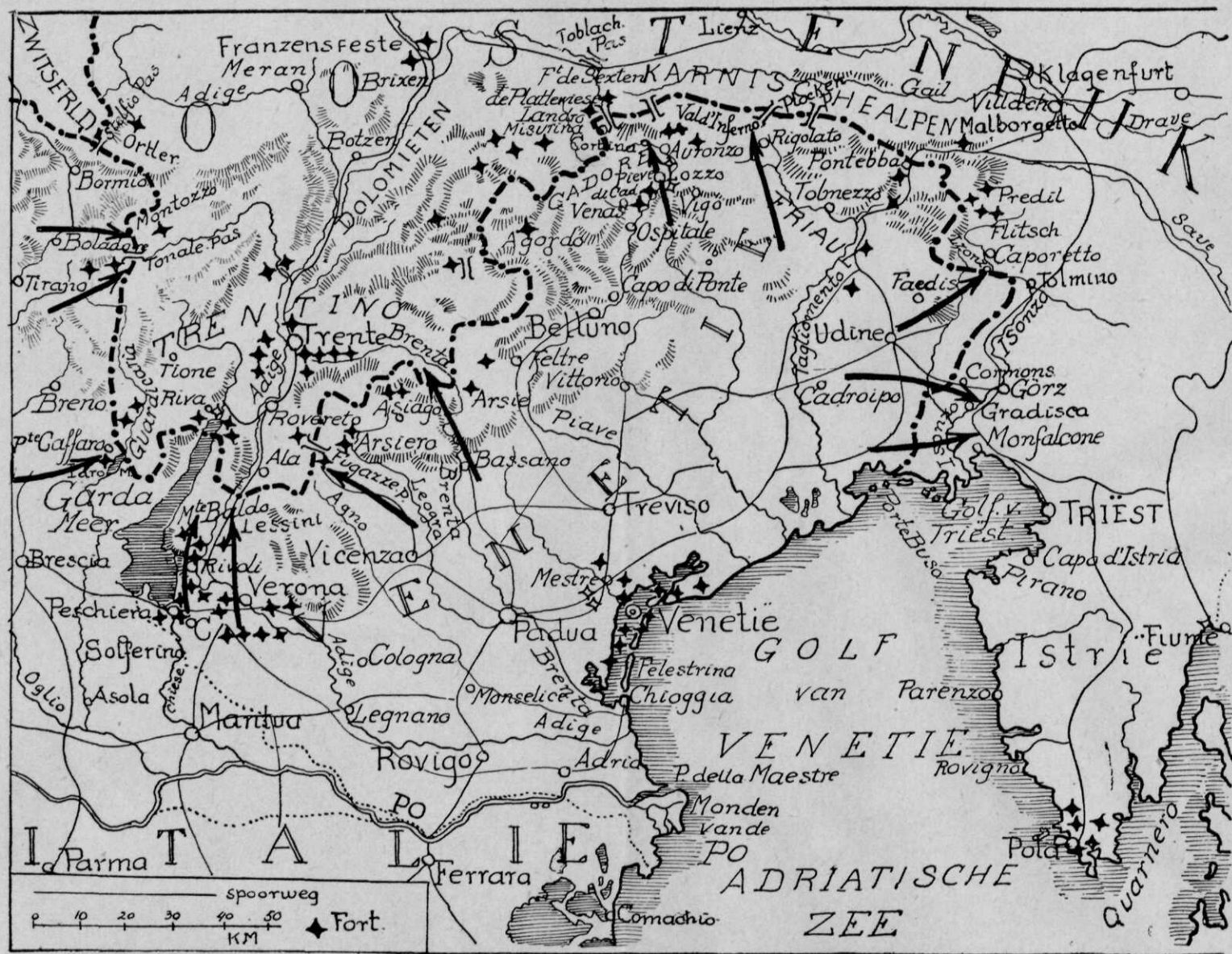
Zodoende is een betrekkelijk kleine troepenmacht in staat, om door de bezetting van de bergpassen, welke bijna alle op Oostenrijksch gebied liggen aan de Italianen den toegang tot Trentino en tot Karinthië met succes te betwisten. Bovendien worden die passen door sperforten beheerscht.

De pijlen op de schets geven de richtingen aan, waarin men dit gebied kan binnendringen d. w. z. langs de oevers van het Gardameer en door de verschillende rivierdalen of passen. Op die verschillende punten hebben de Italianen dan ook volgens de daaromtrent ingekomen telegrammen de grenzen overschreden.

De schets ontslaat mij van uitvoerige mededeelingen ter zake, alleen het navolgende zij er aan toegevoegd: Als aanvoerwegen komen voornamelijk in aanmerking de spoorlijn, welke over Mantua en Verona door het dal der Adige naar het Noorden loopt en voorts die van Padua over Bassano, Treviso en Belluna.

Naar het Oosten wijzen drie pijlen als opmarschwegen naar het Isonzogebied. Vooral deze streek is zeer belangrijk, omdat het op den weg naar Triëst en omgeving ligt en trouwens zelf ook een begeerde landstreek vormt, terwijl het Italiaansche leger, mocht het er nog van komen, dat het in de richting van Weenen opmarscheert, dit terrein moet doorschrijden. Het lag dus voor de hand, dat het allereerst zou trachten zich in het bezit der voornaamste Isonzo-overgangen te stellen, teneinde bij dien opmarsch over de gewenschte vrijheid van beweging te kunnen beschikken. Niet zonder reden zijn dan ook de pijlen op Caporetto, Gradisca en Monfalcone gericht. Het zijn juist deze punten, welke kort na het uitbreken van den oorlog door de Italianen zijn bezet.

Het midden en beneden Isonzogebied is trouwens vrijwel de eenige terreinstrook, waar de hoofdmacht van het Italiaansche leger een eenigszins bruikbaar opmarschgebied vindt. In het Noorden in de provinciën Cadore en Triaal vormen de Karintische Alpen en in het Noord-Oosten de Julische Alpen een ernstig beletsel. Overigens zijn, zooals ik reeds opmerkte, alle toegangen langs de berggrenzen zooals de schets 4, duidelijk aangeeft door talrijke sperforten afgesloten. Eerst bij en t. Z. van



Schets 4.

Caporetto gaan de hooge gebergten in lagere heuvelreeken en eindelijk in het Kustgebied over; daarachter verrijst weder het zeer moeilijk begaanbare, ruwe met kloven doorsneden Karstplateau. Dit komt echter eerst aan de orde als het kustgebied is veroverd. Voor het Karstplateau ligt de niet breede Isonzo, die welverdedigd niettemin nog een ernstig beletsel vormt voor een opmarsch naar het Oosten en speciaal naar Triëst. Met vermijding van de hiervoor besproken bergstreken kunnen de Italianen dus naar de linie Caporetto (Karfreit)—Tolmino (Tolmein)—Görz (Gorizia)—Monfalcone oprukken, hetgeen zij dan ook, zooals hierachter blijken zal, in den loop der vier weken, welke thans na de oorlogsverklaring van 23 Mei zijn verstreken, hebben gedaan.

Ten W. van dit gebied ligt het vroegere Koninkrijk, thans de Italiaansche provincie Venetië met den bekenden vestingvierhoek *M a n t u a — Legnano — Verona — Peschiera*, vóór 1866 Oostenrijksch bezit. Twee belangrijke aanvoerwegen (spoorlijnen) loopen van hieruit naar Villach en naar het Kustgebied, beide gaan zij uit van Venetië; de een over Udine naar Villach (t. W. van Klagenfurt), de ander over Gradisca en Monfalcone naar Triëst.

Thans de operatiën voorzoover daarvan nauwelijks vier weken na het uitbreken van den krijg reeds sprake kan zijn. Het Italiaansche offensief heeft zich in ieder geval reeds in zóóverre geopenbaard, dat men het gebied der Isonzo als hoofdoperatietooneel kan beschouwen en aan de krijgsverrichtingen in Trentino en aan de grens van Karinthië slechts een secondaire beteekenis kan toekennen (zie de pijlen op de schets 4, welke tevens de plaatsen aangeven, waar de belangrijkste grensgevechten plaats hadden).

De telegrammen tusschen 5 en 10 Juni zijn hoofdzakelijk gewijd aan de bewegingen en gevechten, welke gepaard gingen met den eersten opmarsch van de hoofdmacht van het Italiaansche leger naar het Isonzogebed, zoodra het de grens overschreed en de rivier op verschillende punten — de opmarsch geschiedde vermoedelijk in verscheidene colonnes — bereikte.

Zoo werd op 5 Juni uit Milaan een treffen bij Zaga gemeld en kwam spoedig daarop bericht van de bezetting van de t. N. daarvan gelegen stad Plezzo, terwijl daaraan op 3 en 4 Juni na de vermeestering van Caporetto (Karfreit) hevige gevechten om het bezit van de Monte Nero waren voorafgegaan.

Daarmede kwam het riviervak *Plezzo — Caporetto* aan den bovenloop der Isonzo in het bezit der Italianen en kon de strijd om den Monte Nero met meer kracht worden voortgezet.

Volgens berichten van denzelfden datum was intusschen ook aan den beneden- en midden-loop der rivier de actie der Italianen voelbaar geworden. Cervignano en eenige andere plaatsen werden bezet, terwijl aanvallen werden ondernomen op Gradisca en Tolmino (Tolmein).

Omstreeks den 5den was de grensrivier dus op bijna alle punten gelijktijdig bereikt, deels zelfs overschreden.

„Langs de geheele Isonzo-linie — zegt een officieel Italiaansch communiqué van 7 Juni — van Caporetto tot aan zee kwamen onze troepen gedurende de laatste dagen in onmiddellijke aanraking met den vijand. Onze sterke voorhoeden, gesteund door een groote hoeveelheid artillerie, bereikten deze belangrijke rivierlinie op bijna alle punten. De bedoeling van dezen opmarsch was, goede overgangspunten te vermeesteren en tot versterkte bruggehoofden in te richten, teneinde daar veilig op het gewenschte oogenblik van oever te kunnen verwisselen. Na hardnekkige gevechten op 4, 5 en 6 Juni namen onze troepen stelling tegenover den vijand, die de tegenover gelegen hoogte bezet en verkregen zij vasten voet op beide oevers der rivier”.

Tot zoover het communiqué, dat inderdaad van zeer veel belang is, omdat het ons een goed inzicht in de trouwens voor de hand liggende bedoelingen der strategische aanvallers verschaft, doch alleen in zooverre juist is, dat op enkele hiervoor genoemde punten de rivier niet alleen bereikt, maar ook overschreden was.

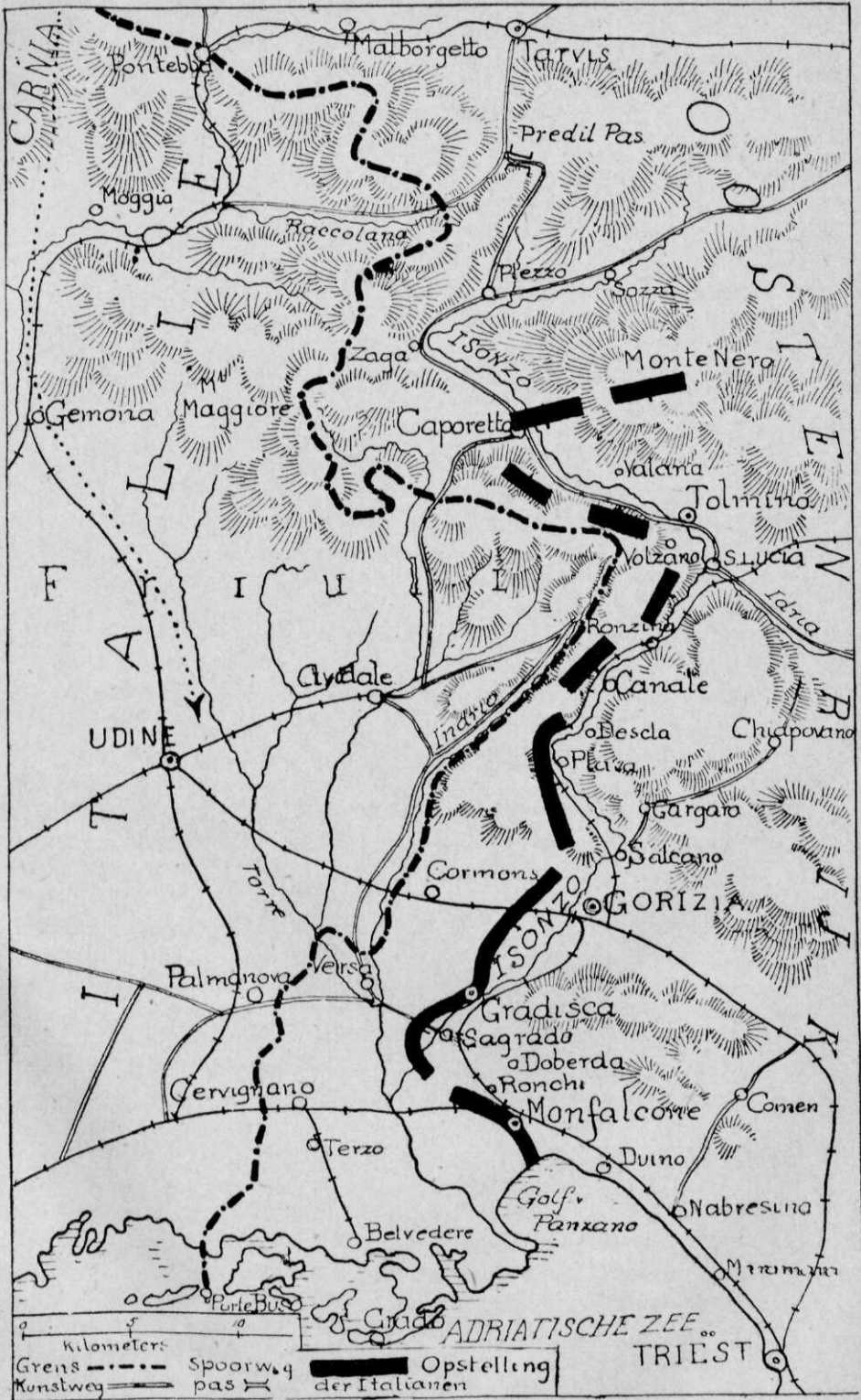
Volgens het bericht van 8 Juni deed een sterke Italiaansche troepenmacht een mislukten aanval op Görz (Gorizia) en bezette een andere op 10 Juni de stad Monfalcone. Pogingen om bij Plava, Gradisca en Sagrado over de rivier te komen, werden door de Oostenrijkers afgewezen.

Omstreeks 12 Juni ontstond de toestand, zooals deze zeer schematisch op de schets 5 is aangegeven.

Daarin kwam tot dusverre (15 Juni) geen noemenswaardige verandering, hetgeen weinig verwondering baart, wanneer men er zich door een blik op de schets rekenschap van geeft, dat de Italianen weliswaar op verschillende punten dicht aan de rivier staan, de aan den Westelijken oever gelegen steden hebben bezet en bij Monfalcone en den Monte Nero zelfs op belangrijken afstand over de Isonzo vooruit drongen, doch de Oostenrijkers de beheerschende hoogteranden aan de overzijde in handen hebben.

Tolmino, Canale — waar op den 5den de aanval der Italianen was mislukt — Plava, Salcano, het belangrijke Görz en Sagrado zijn nog steeds in Oostenrijksch bezit. Hoewel Monfalcone door de Italianen is bezet, zijn de hoogten ten N. van de stad in handen der tegenpartij; hoewel de Monte Nero door de Italianen is veroverd, is de afstand tot de overigens versterkte stad Tolmino te groot om directen invloed op haar te kunnen uitoefenen. In algemeenen zin wordt dus de stelling der Oostenrijkers wel op beide vleugels omvat, doch de daartusschen gelegen afstand is te groot, om dit voordeel te laten spreken. Vandaar dat de Italianen na den 10den voortdurend hebben beproefd bij Plava over de rivier te dringen en de achterliggende hoogte te veroveren, teneinde aldus in het midden der stelling een wig te drijven. Die pogingen leden op 14 en 15 Juni onder bloedige verliezen échec en werden door even vruchteloze aanvallen gevolgd.

Daarna zijn de Italianen er toe over gegaan, om hunne voordeelen



Kilometers
 0 5 10
 Grens - - - - - Spoorw. g Opstelling
 Kunstwey ——— pas ——— der Italianen

Schets 5.



Schets 6.

te bevestigen. Na den eersten ongetwijfeld snel en krachtig volvoerden opmarsch, waarbij zij verscheidene belangrijke voordeelen verkregen, is de rivier-overgang als geheel mislukt te beschouwen. Zij richten thans versterkte stellingen in teneinde zich tegenover mogelijke tegenaanvallen te kunnen handhaven en vervolgens zullen zij trachten opnieuw de Oostenrijksche bergstellingen in bezit te nemen. In dezen toestand gaan wij dus een volgende periode, tevens een nieuwe phase van de operatiën tegemoet. De inleidende operaties zijn nu voorbij; wij verwachten nu de doorvoering. Hoe langer de Italianen daarmede wachten, des te sterker zullen de Oostenrijkers worden en mocht vóór dien tijd de beslissing in Galicië te hunnen gunste zijn uitgevallen, dan zal voor de Italianen alle kans om hier verder door te dringen, verdwijnen.

4. DE AANVALLEN DER ENGELSCHEN EN FRANSCHEN NA HUN LANDING OP DE ZUIDPUNT VAN GALLIPOLI (met schetsen 6 en 7.)

Wij hebben de geallieerden na de landing bij Sed-ul-Bahr en Ari-Boernoë verlaten, toen op den 29^{sten} April de verdere opmarsch uit hun strandbasis begon.

Een mededeeling van het Engelsche War-Office had op den 28^{sten} te voren een duidelijk exposé gegeven van de opstelling, welke toentertijd door het landingsleger werd ingenomen.

Onze troepen — aldus het communiqué — hebben zich thans vastgezet op het Zuidelijk uiteinde van Gallipoli van af een punt t. N. O. van Eski-Hissarlik tot aan den mond van een stroom aan de tegenoverliggende zijde (zie schets 6).

Daaruit blijkt, dat tusschen 25 en 28 April de door hen ingenomen ruimte nog maar zeer klein was (zie de onderste rij witte blokjes op schets 7).

Een bericht uit Konstantinopel van den 29^{sten} maakt ons duidelijk, wat tot dusverre door allerlei verwarde berichten nog onzeker was, op welke punten n.l. de bondgenooten geland waren (zie schets 6).

Behalve op de Aziatische kust aan de overzijde der Hellespont bij Koem-Kalé van waar zij later werden verjaagd — van die zijde beschieten de Turken thans het kamp t. N. van Sed-ul-Bahr — werden troepen op de navolgende punten aan wal gezet: ten eerste aan den mond der Signi-Dere, voorts bij het voorgebergte van Teke-Boernoë; verder t. N. van Sed-ul-Bahr en bij Sari-Tepe, dat wat meer t. N. ligt en eindelijk bij Kaba-Tepe, dat nog meer Noordelijk is gelegen bij Madyfos. Het hoofdlandingspunt was echter tusschen Teke-Boernoë en Sed-ul-Bahr, terwijl zich ook de groep bij Ari-Boernoë (Sari-Tepe) wist te handhaven; de andere landingen waren van demonstratieven aard; daaromtrent is later weinig meer vernomen.

Al spoedig na hunne landing zijn de aanvallers door de Turken op de Zuidpunt van de Cherchonesus van het overige deel des lands afgesloten en slechts met groote inspanning konden zij er in slagen in

de richting van Krithia en den Atschi-Baba (zie schets 2) terrein te winnen.

De gevechten, waarin zij dit geringe succes bereikten, werden op 6, 7 en 8 Mei gevoerd en kunnen wat de achtereenvolgens op die dagen bereikte terreinwinst betreft, op schets 2 worden gevolgd. In verband met de schaal blijkt wel, dat zij niet belangrijk was, al hebben vooral de Engelschen er geweldig van opgegeven.

De toen ingetreden toestand wordt, hoewel uit den aard der zaak eenigszins partijdig gekleurd, toch vrij juist weergegeven in het Turksche communiqué van 11 Mei, dat hem moeilijk noemt, aangezien de Engelschen er niet in geslaagd zijn, de Turksche afsluitstellingen te verbreken en zich van de daarachter gelegen waterreservoirs meester te maken.

Weken en weken zijn daarna verlopen en ofschoon het thans pas half Juni is, moet er reeds de aandacht op worden gevestigd, dat zoo de bondgenooten er niet in slagen, de afsluitstelling te verbreken, vóór dat einde Augustus de stormperiode aanbreekt, de verpleging en aanvoer, welke geheel afhankelijk is van hun vlottende basis, de transportvloot, groote bezwaren zal gaan ondervinden en daarmede de toestand hoogst bedenkelijk zal worden.

Trouwens dat wordt hij nu al, sedert de Duitsche duikbootactie zich ook hier heeft voelbaar gemaakt en de kruisers en slagschepen, die de landtroepen tot dusverre met hun geschut steunden, na de torpedeering van een paar hunner (Majestic en Triumph) het ruime sop hebben moeten kiezen.

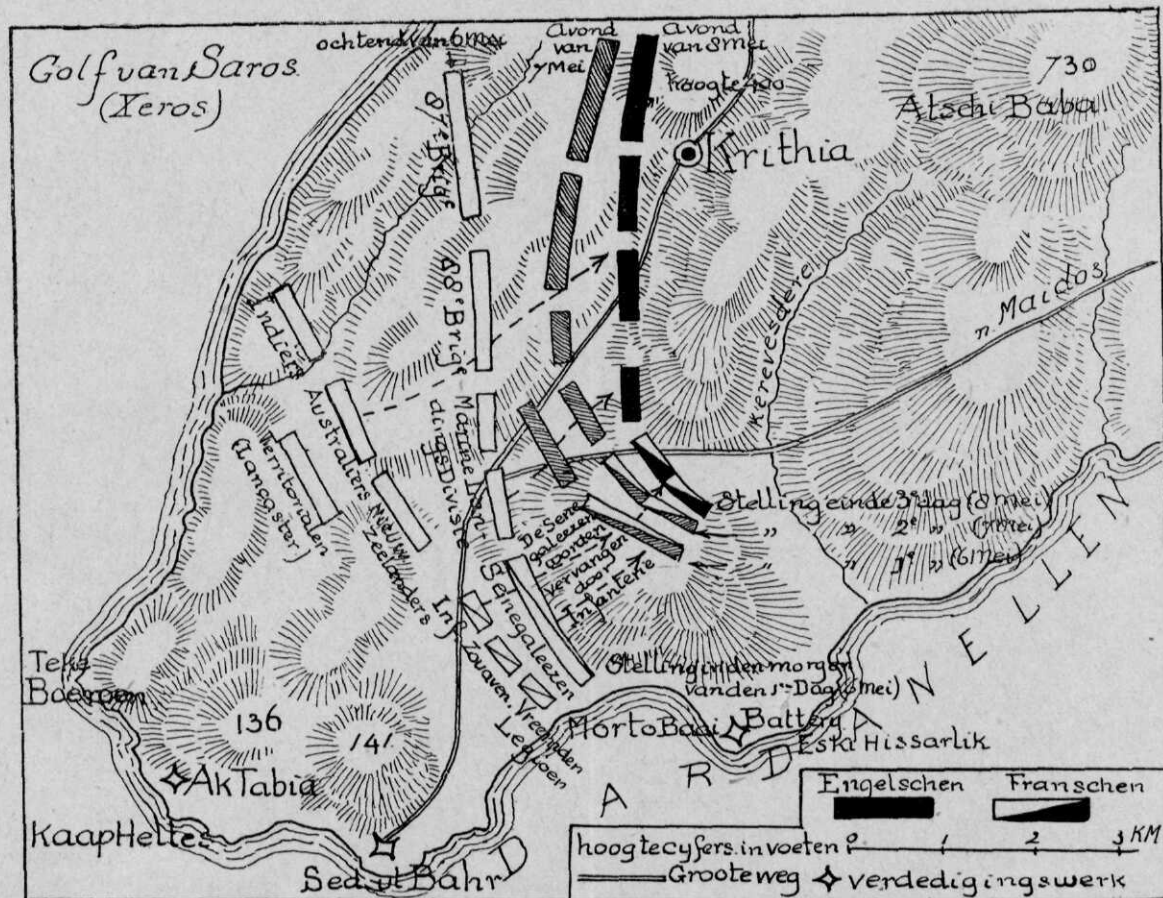
De transportvloot heeft dit voorbeeld natuurlijk moeten volgen.

Met het oog op de detailschets wil ik hier een oogenblik de aandacht vragen voor een opmerking van ASHMAED BARTLETT, de bekende Engelsche oorlogscorrespondent, die als ooggetuige den aanval van 6—9 Mei als volgt beschrijft:

„Doel van den aanval der verbonden troepen was de Atschi-Baba de beheerschende berg t. N. van Sed-ul-Bahr en van het dorp Krithia. Het kon wel een volkerenslag heeten — zegt hij — in het Engelsche leger streden: Engelschen, Schotten, Ieren, Australiërs, Nieuw-Zeelanders, Sikhs, Pandzjabi's en Goerka's. In het Fransche leger: Franschen, Algerijnen, Zouaven, Goumiers, Bengaleezen, Senegaleezen en last not least het vreemdenlegioen.”

In deze gevechten kwam dit zeer heterogene en daardoor ongetwijfeld moeilijk te leiden leger eenige honderden meters vooruit, maar hun doel: den berg en Krithia, dat bereikten zij niet.

Van 4—6 Juni, dus bijna een maand later, hebben de bondgenooten hun poging nog eens herhaald. Zoowel bij Ari-Boernoe als t. N. van Sed-ul-Bahr deden zij op 4 en 5 Juni hevige aanvallen. Volgens hun telegrammen behaalden zij weder eenige honderden meters terreinwinst; volgens die der Turken werden zij in hun oude stellingen, die van 6 Mei, teruggeworpen, doch hoe dan ook groot is het succes zeker niet geweest.



Schets 7.

Bij Sed-ul-Bahr — aldus een bericht van 7 Juni uit het Tursche Hoofdkwartier — heeft de vijand na zijn laatsten mislukten aanval geen bedrijvigheid meer aan den dag gelegd.

Men moet in verband met de groote inspanning, welke de landings-troepen zich bij deze tweede poging hebben getroost, aannemen, dat zij hadden besloten zich tot elken prijs een weg door de Turksche afsluitstelling te banen, om een einde te maken aan den moeilijken toestand, waarin zij zijn geraakt, sinds hun schepen uit vrees voor de Duitsche duikbooten op grooten afstand van de kust moeten blijven.

Inderdaad — benijdenswaard is de toestand, die in vele opzichten aan dien op de Noordpunt van Noord-Holland in 1799 doet denken, niet. Vooruit kunnen de aanvallers niet, achteruit willen zij voor het oog der wereld niet. Het kon hun wel eens als toen vergaan, met dit verschil wellicht, dat de Turksche aanvoerder hen er vermoedelijk niet zoo genadig af zal laten komen als wijlen BRUNE de Engelschen en Russen toen zij Den Helder na hun échec in Noord-Holland verlieten.

(Wordt vervolgd.)

Militair politiek maandoverzicht.

(Afgesloten 23 Juni.)

NEDERLAND. De ingediende ontwerp-wijzigingen op de landstorm-wet hebben ten doel, de regeering zoo noodig de beschikking te geven over alle weerbare mannelijke Nederlanders van 20 tot 40 jaar. Op 1 Januari 1915 bedroeg de bevolking van het Rijk 6.336.670 zielen. Volgens de gewone berekening is minstens 10% der bevolking volkomen geschikt om de wapenen te dragen; wij komen zodoende voor ons land op eene weerbare sterkte van minstens 633.000 man.

Het wetsvoorstel tot instelling van een tijdelijk gezantschap bij den Paus is aangenomen.

Het algemeen arbitrageverdrag tusschen Nederland en China is onder-teekend; de president van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika heeft zich op verzoek van beide regeeringen bereid verklaard, als tusschen de partijen geen overeenstemming mocht worden verkregen, den scheidsrechter aan te wijzen.

DUITSCHLAND. Het antwoord van de Deutsche regeering op de nota der Vereenigde Staten van Noord-Amerika over het torpedeeren der Lusitania is einde Mei te Washington overhandigd en in zeer vriendschappelijke bewoordingen gesteld. Voor gevallen, waarbij Amerikaansche stoomschepen zijn betrokken, verklaart de Deutsche regeering zich bereid, het onderzoek aan te vullen door eene internationale commissie overeenkomstig de bepalingen van de Haagsche Conventie. Zij verklaart verder het onnoodig verlies van menschenlevens te betreuren, doch wijst er op, dat de Lusitania met verborgen kanonnen bewapend was, Canadeesche troepen aan boord had en eene groote hoeveelheid munitie vervoerde, terwijl de Engelsche admiraliteit in Februari prijzen uitloofde aan handelsschepen voor het vernielen van duikbooten. De regeering acht het waarschijnlijk, dat de Amerikaansche regeering niet volkomen op de hoogte was van bovengenoemde feiten; zij verwacht een nader antwoord tot het bepalen van hare houding tegenover de eischen der Amerikaansche regeering. (Zie voor de antwoord-nota der Amerikaansche regeering onder Vereenigde Staten van Noord-Amerika.)

De Deutsche en Beiersche gezantschappen bij het Vaticaan zijn naar Lugano verplaatst.

De Koning van Beieren heeft op den „Kanaaldag” van den „Kanal-verein” te Fürth gezegd, dat voor Zuid- en West-Duitschland gunstiger verbindingen met de zee te verwachten zijn, daar een krachtig Duitsch

rijk en eene uitbreiding buiten de grenzen, voor zoover dit noodig is om gewaarborgd te zijn tegen toekomstige overvallen, de vrucht zou zijn van dezen oorlog.

In den Rijksdag is daarentegen van sociaal-democratische zijde be toogd, dat het wenschelijk is openlijk te kennen te geven om te streven naar eenen vrede zonder gebiedsuitbreiding. Van conservatieve zijde werd hierop geantwoord: „Wij moeten ons alle mogelijke waarborgen verzekeren, dat niemand het meer waagt tegen ons naar de wapenen te grijpen. Dat kunnen wij slechts bereiken, als wij alleen de militaire, economische en politieke belangen van het Deutsche rijk laten gelden en c. q. ook voor gebiedsuitbreiding, die voor dat doel dienstig kan zijn, niet terugschrikken.”

28 Mei zijn alle nog niet opgekomen landstormplichtigen van den 1sten ban bij Keizerlijk Besluit opgeroepen.

De bondgenooten hebben DERNBURG een vrijgeleide verleend om naar Deutschland terug te keeren.

De berichten uit Roemenië en Bulgarije werden begin Juni veront-rustend. Het Berliner Tageblatt publiceerde o.a. een brief uit Boekarest, die den toestand als zeer hachelijk voorstelde.

Nadat de bemanningen van de Deutsche onderzeebooten weder als gewone gevangenen in Engeland worden behandeld, zijn ook de afzon-derlijk opgesloten Engelsche officieren in Deutschland weer op voet van gelijkheid gesteld met de overige krijgsgevangenen.

Het ligt in de bedoeling der regeering om te jeugdige personen niet meer in het leger op te nemen. De Minister van Oorlog acht het beter de scholieren kalm rijp te laten worden om het jeugdig intellect niet onnoodig op te offeren.

Uit de verzamelde gegevens van de Rijkscommissie voor de aardap-pelvoorziening bleek, dat tegenover een tekort aan aanbiedingen een groot overschot was achtergehouden, dat thans voor andere doeleinden kan worden benut.

Volgens de Beiersche Staatscourant bedraagt het gezamenlijk aan-tal krijgsgevangenen in Deutschland en Oostenrijk-Hongarije thans 1.580.000 man.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. De regeering heeft openlijk verzet aan-getekend tegen de Italiaansche blokkade van de Albaneesche kust op grond van het organisatiestatuut betreffende Albanië, vastgesteld op de gezantenbijeenkomst te Londen op 29 Juli 1913. Zij acht de blokkade mede in strijd met Art. 1 van de Londensche Verklaring van 26 Februari 1909, aangezien de havens en kusten van Albanië niet door Oostenrijksch-Hongaarsche troepen zijn bezet.

In Oostenrijk is de tekst gepubliceerd van de Artikelen 3, 4 en 7 van het Verdrag met Italië, die als volgt zouden luiden:

Art. 3.

Wanneer een of twee van de hooge verdragsluitende partijen zonder

rechtstreeksche uittarting van hunne zijde door een of meer groote mogendheden, die het onderhavige verdrag niet hebben onderteekend, aangevallen en in een oorlog met hen gewikkeld worden. zal zich de casus foederis voor alle hooge verdragsluitende partijen tegelijkertijd voordoen.

Art. 4.

Wanneer eene groote mogendheid, die het onderhavige verdrag niet heeft onderteekend, de staatsveiligheid van een der hooge verdragsluitende partijen bedreigt, en de bedreigde daardoor gedwongen is, haar den oorlog te verklaren, verbinden zich de beide anderen, tegenover haar bondgenoot eene welwillende onzijdigheid te betrachten. Ieder behoudt zich in dat geval voor, aan den oorlog deel te nemen, wanneer zij het aangewezen acht, met den bondgenoot gemeene zaak te maken.

Art. 7.

Oostenrijk-Hongarije en Italië, die slechts op het oog hebben zooveel mogelijk den territorialen status quo in het Oosten te handhaven, verplichten zich, hun invloed te laten gelden, opdat elke territoriale verandering, die nadeelig zou zijn voor de eene of de andere van de mogendheden, die het onderhavige verdrag onderteekenen, achterwege blijve. Zij zullen elkander te dien einde alle inlichtingen geven, die kunnen dienen om elkaar van hun eigen inzichten alsook van die van andere mogendheden op de hoogte te houden. Doet zich echter het geval voor, dat in den loop der gebeurtenissen handhaving van den status quo op het gebied van den Balkan of van de Ottomaansche kusten en eilanden in de Adriatische of Egeïsche Zee onmogelijk wordt, en dat, hetzij ten gevolge van het optreden van eene derde mogendheid of wie ook, Oostenrijk-Hongarije of Italië genoopt is, den status quo door eene tijdelijke of blijvende bezetting hunnerzijds te wijzigen, zal die bezetting slechts plaats vinden na eene voorafgaande overeenkomst tusschen de twee mogendheden, die moet berusten op het beginsel van eene wederzijdsche vergoeding voor alle territoriale of andersoortige voordeelen, die elk hunner boven den tegenwoordigen status quo mocht verkrijgen, en die de belangen en rechtmatige aanspraken van beide partijen moet bevredigen.

ITALIE. De Journal de Genève berichtte, dat het Groenboek van de Italiaansche regeering niet volledig was, omdat de afspraken, die Italië 27 April met de Entente maakte, er niet in worden vermeld.

Volgens de Frankfurter Zeitung komen deze afspraken op het volgende neer: Italië zal het kustgebied van de Adriatische Zee met eigen krachten mogen veroveren, doch is verplicht de Servische aanspraken op een goede haven te bevredigen. Engeland heeft geen bezwaar, dat de twaalf bezette eilanden in de Egeïsche Zee in Italiaansch bezit blijven. Omtrent Klein-Azië is niets beslist. Door deelneming aan den

strijd om de Dardanellen kan Italië eerst op gebied van Klein-Azië aanspraak maken.

In Juli zal vermoedelijk eene $4\frac{1}{2}\%$ leening van 1 milliard Lire worden uitgegeven.

De berichten, dat de Paus zich in Zwitserland zou vestigen, zijn vermoedelijk uit weinig betrouwbare bron afkomstig.

Men hoopt in Turkije, dat het hoofd der Senoussi met vernieuwde krachten tegen het Italiaansche leger in Libye zal optreden. Italiaansche dagbladen wijzen er reeds op, dat het zenden van aanzienlijke versterkingen naar Afrika niet uit kan blijven.

FRANKRIJK. RIBOT, de Fransche minister van Financien, heeft in de Fransche Kamer een wetsontwerp ingediend, waarbij de regeering voor het derde kwartaal van het financieële jaar, een crediet van 5500 millioen francs voor gewone oorlogsuitgaven vraagt. Hierdoor stijgen de kosten voor de eerste veertien maanden van den oorlog, ruw geschat, op ongeveer 22 milliard francs.

Men berekent de maandelijksche oorlogsuitgaven na Juni op 1870 millioen francs. De bestellingen aan oorlogsmateriaal, die van Augustus tot December in het buitenland zijn gedaan, worden op bijna 150 mil. lioen francs geschat, waaronder voor:

Onderdeelen artilleriematerieel	frcs.	2.025.631
Grondstoffen voor artilleriemunitie	"	23.044.840
Munitie voor draagbare wapenen	"	15.079.330
Spoorwegmaterieel	"	260.000
Beslag en zadeltuig	"	39.669.810
Geweren en revolvers	"	3.026.156
Vrachtautomobielen	"	26.347.450
Granaten	"	365.500
Metalen grondstoffen	"	28.814.206

In de eerste vijf maanden van den oorlog zijn o. a. in totaal besteed voor artilleriematerieel 530 millioen francs, en voor kleeding en huisvesting 900 millioen francs.

ENGELAND. De conservatieve bladen maken meer en meer propaganda voor den persoonlijken militairen dienstplicht. Lloyd GEORGE, thans minister van munitie, noemde den militairen dienstplicht niet ondemocratisch, doch stelde op den voorgrond, dat dienstplicht op industrieel gebied in de eerste plaats noodig kan zijn om de eigen troepen en de verbondenen van de noodige uitrusting te voorzien.

Het geringe militaire succes wordt openlijk geweten aan gebrek aan munitie. Besprekingen met tal van arbeidersorganisaties hadden voorloopig een geheim karakter.

De ontevredenheid der arbeidende bevolking neemt geleidelijk toe. In het katoen-nijverheidscentrum van Lancashire dreigden 140.000 man in eene „Lock out” te worden opgenomen, omdat de werkgevers wei-

gerden op de eischen tot loonsverhooging der arbeiders in te gaan.

Volgens de Truth begint een ernstig tekort aan officieren te dreigen.

Gedurende de ziekte van GREY is Lord CREWE, zoo noodig bijgestaan door Lord LANSDOWNE, met buitenlandsche zaken belast.

De minister van Financiën heeft te Nizza een conferentie gehouden met den Italiaanschen minister van Financiën. Volgens Duitsch-Amerikaansche gegevens was de som, die Engeland tot ongeveer half April had geleend, zoowel ten behoeve van het buitenland, als van de koloniën, ongeveer als volgt verdeeld:

Australië 42 millioen; Canada 168 millioen; Egypte 105 millioen; Roemenië 105 millioen; Servië 92.4 millioen (met Frankrijk samen); Indië 42 millioen; Griekenland 33.6 millioen Marken.

Het War-Office geeft het volgende overzicht van de beschikbare manlijke weerbare bevolking:

Voor Engeland en Wales.

Leeftijd.	Aantal.
18	332.715
19	322.894
20	308.328
21	304.131
22	296.288
23	207.065
24	296.840
25	293.303
26	295.846
27	283.389
28	297.058
29	286.187
30	310.023
31	259.993
32	280.370
33	258.479
34	267.007
35	266.475
36	262.107
37	235.420
38	262.913
39	243.517
40	262.690

Totaal . . 6.513.938

9 Juni is het hoogverraadproces tegen DE WET begonnen.

Zoowel in Canada als in Australië is men voornemens op groote schaal munitie te doen aanmaken.

De oorlogskosten voor het jaar 1915/16 zijn thans op 500 millioen p.st. begroot.

Het totaal per dagelijksche oorlogsuitgaven is van 1.5 miljoen p.st. in 1914 thans tot 2.660.000 p.st. gestegen. Men verwacht eene geleidelijke stijging tot 3 miljoen p.st.

3 Juni hebben Britsche troepen Amara aan den Tigris, ongeveer 85 K.M. boven Kurna (de samenvloeiing van Tigris en Euphraat) bezet.

22 Juni seinde Reuter dat het Lagerhuis de „Exportation-Restriction Bill” had aangenomen. Een Order in Council zal allen uitvoer uit Engeland naar Nederland verbieden, tenzij de goederen geconsigneerd zijn aan de N. O. T.

Het ligt in de bedoeling dezen maatregel ook toe te passen op andere onzijdige landen.

De nieuwe Engelsche oorlogsleening is gunstig ontvangen. Door conversie en bijbetaling kan men op voordeelige wijze de oude Staatschuldpapieren tegen $4\frac{1}{2}\%$ obligatiën verwisselen.

RUSLAND. De nieuwe spoorwegverbinding tusschen Zweden en Rusland van Tornea naar Karungi is geopend.

De minister van Binnenlandsche Zaken MAKLAKOF, een der ijverigste voorstanders van eenen oorlog tot het uiterste, is afgetreden.

De Scandinavische pers wijt dit aan eenen grooteren invloed van de vredespartij.

De financieele positie van Rusland schijnt minder rooskleurig te worden. De pogingen tot het plaatsen van eene binnenlandsche leening zijn gedeeltelijk mislukt, waarom de regeering voornemens schijnt, de spaarbankgelden in schatkistwissels vast te leggen. De goudvoorraad vermindert voortdurend; in Moskou kwamen begin dezer maand ernstige ongeregelheden voor.

DENEMARKEN. 5 Juni is de nieuwe Grondwet door den Koning geteekend, waarmede de Deensche democratie den weerstand van het Landsting voor goed heeft gebroken. De grondwet treedt over een jaar in werking. Zij geeft algemeen passief en actief kiesrecht voor mannen en vrouwen van af 25 jaar, zoowel voor het Folketing als voor het Landsting, schaft alle voorrechten van het kiesrecht van het Landsting af, evenals het recht van den Koning om 12 leden daarvan voor het leven te benoemen.

ZWEDEN. De Zweedsche pers is zeer verstoord op de Fransche en Engelsche censuur, die postzendingen van neutrale landen afkomstig en bestemd voor Zweden, opent.

ZWITSERLAND. In de Neue Züricher Zeitung heeft een gezaghebbend schrijver met groote bezorgdheid de oprichting van een invoertrust onder toezicht van het gouvernement, tegemoet gezien. Velen in den lande achten eene dergelijke maatschappij een gevaar voor de Zwitsersche neutraliteit en in strijd met de zelfstandigheid en de eer

van het land, omdat Engeland hierop invloed uitoefende door o. a. SIR FRANCIS OPPENHEIMER aan de onderhandelingen te doen deelnemen; door hem zouden geen Zwitsersche, doch wel Engelsche belangen worden gediend. De schrijver erkent, dat enkele belangengroepen buiten staatsbemoeiing om wel afspraken mogen maken. Op die wijze is ook de N. O. T. ontstaan.

Het grootste deel van de Zwitsersche pers komt tegen deze bezwaren op, omdat eene dergelijke maatschappij, door de oorlogsomstandigheden opgericht, zuiver en alleen Zwitsersche belangen behartigen zal.

De voorgestelde oorlogsbelasting (zie Mil. Spectator April 1915, bl. 324) is met eene groote meerderheid aangenomen.

13 Juni heeft de Italiaansche regeering allen uitvoer naar Zwitserland doen stopzetten en verklaard, alleen tegen waarborgen wat betreft den wederuitvoer, dit verbod te willen opheffen. Reeds den volgenden dag werd door den Bondsraad een uitvoerverbod van verschillende artikelen uitgevaardigd, waaronder wijn, alcohol, katoen en verschillende metalen.

Het vraagstuk van het recht van bescherming van de onzijdigheid van Opper-Savoye door Zwitserland wordt in de Duitsche en Zwitsersche pers weer behandeld. De Duitsche bladen beweren, dat volgens de slotakte van Weenen van 8 Juni 1815 Zwitserland verplicht is de onzijdigheid van dit gebied te waarborgen. De Bondsraad daarentegen heeft in Augustus van het vorige jaar Frankrijk alleen gewezen op het recht tot bezetting. Van plicht kan volgens de Zwitsersche bladen geen sprake zijn.

LUXEMBURG. Volgens de Germania hebben 8678 Luxemburgers als vrijwilliger geteekend bij het Fransche leger. Het blad vindt het een bedenkelijk verschijnsel, dat $\frac{1}{4}$ der weerbare bevolking tegen de Duitschers te velde staat. Andere bladen spreken dit bericht ten stelligste tegen.

SPANJE. De regeering zal eene leening uitgeven van 750 mille peseta's tegen $4\frac{1}{2}$ en $4\frac{3}{4}\%$.

PORTUGAL. Onder voorzitterschap van Ds. JOSE CASTRO is 19 Juni een nieuw Ministerie gevormd. De Ministerpresident heeft zelf de portefeuilles van Oorlog en Marine genomen.

BULGARIJE Twee Bulgaarsche staatslieden, afgevaardigd naar Constantinopel, hebben aldaar den nadruk gelegd op de gelijke politieke en economische belangen tusschen Turkijë en Bulgarije en op het nut om overleg te plegen in zaken van algemeen belang. Volgens de Vossische Zeitung zou de minister-president RADOSLAWOF aan de gezanten der Ententemogendheden te Sofia verklaard hebben, dat de Bulgaarsche regeering nog vast besloten was, de strengste neutraliteit te handhaven.

Naar verluid van Duitsche berichten zou zelfs de Entente aan Bulgarije het bezit van het vurig begeerde Macedonië in het vooruitzicht

hebben gesteld, waartegen Griekenland en Servië in krachtige bewoordingen zouden hebben geprotesteerd; deze mogelijkheden achten een Balkanverbond op dien grondslag onmogelijk.

Zolang Roemenië en Griekenland niets doen, zal Bulgarije na de laatste Russische nederlagen zich in geen geval uit zijn neutralen hoek laten lokken. Afwachten blijft hier het wachtwoord; de uitslag van eventuele onderhandelingen met Turkijë over gebiedsafstand kan op de houding van Bulgarije grooten invloed hebben.

SERVIE. SASONOF, de Russische Minister van Buitenlandsche zaken, schijnt aan de vertegenwoordigers der pers te hebben medegedeeld, dat de betrekkingen tusschen Servië en Italië uitmuntend waren. Hij verklaarde dat Servië goede havens zou hebben en volkomen bezitten. Dit zou eenigszins in overeenstemming zijn met hetgeen onder Italië is medegedeeld.

Volgens de berichten uit Fransche en Engelsche bladen is het Servische leger thans voor een hernieuwd optreden gereed.

ROEMENIE. Tegenover de gedrukte stemming van vele Deutsche bladen, over de houding van Roemenië, na de oorlogsverklaring van Italië, beweerde de Vossische Zeitung o. a., dat er sedert 1887 een geheim Roemeensch-Oostenrijksch-Duitsch verdrag bestond.

De splitsing in de conservatieve partij schijnt nu werkelijkheid te zijn geworden, de volgelingen van LAHOVARY en FILIPESCU zullen zich vermoedelijk voegen bij de partij van JONESCU. (zie M. S. Maart 1915 bl. 254, 255).

Volgens de Romeinsche Tribuna zou de Entente geëischt hebben, dat Roemenië, binnen een bepaalden tijd, beslissende verklaringen omtrent zijne plannen zou afleggen.

Men is in Roemenië van oordeel, dat, wanneer Oostenrijk-Hongarije zonder slag of stoot grondgebied aan Italië had afgestaan, zulks als eene uiting van zwakheid zou zijn beschouwd en voor de Roemeensche regeering een spoorslag had kunnen zijn, om op gelijke wijze de nationaliteitsidealen te verwezenlijken. Men had dan goedschiks een groot deel van Oostenrijk-Hongarije kunnen bemachtigen, om zoodra de kans gunstig was, zich openlijk bij den Driebond aan te sluiten om Bessarabië te vermeersteren.

ALBANIE. Volgens de Temps, heerscht er in Midden-Albanië volkomen anarchie. Terwijl de partijgangers van ESSAD PASJA in Durazzo propaganda maken voor Italië, rukken inmiddels de Serviers Albanië van het Z. O. binnen.

MOESSA EFFENDI, de Moefti van Tirana, die zich tot president van de republiek van Midden-Albanie heeft laten uitroepen, belegert ESSAD PASJA in Durazzo.

De Serviërs beweren, dat de Midden-Albaneesche bevolking wordt

aangevoerd door Oostenrijksche officieren. Zij zijn opgerukt van het meer Ochrida in N. richting, bezetten 3 Juni Elbasan en bedreigden daarna Durazzo.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat de Montenegrijnen Skoetarie zullen bezetten.

Walona en het eiland Saseno zijn reeds door de Italianen bezet onder Kolonel CASTONI, terwijl de geheele Albaneesche kust door hen geblokkeerd wordt.

GRIEKENLAND. Het ingrijpen van Italië heeft in Griekenland natuurlijk eene groote mate van onrust verwekt. Men is bevreesd, dat Italië zijne nationale belangen voorbij zal streven en bij den wensch tot wederopbouw van een groot Rijk aan de Middellandsche Zee de Grieksche belangen zal te kort doen, in 't bijzonder wat betreft Smyrna, de Kleine Aziatische Eilanden en zelfs het reeds bezette gebied van Noord-Epirus. Verschillende Grieksche bladen uiten zich in weinig vleierende woorden over het optreden van Italië.

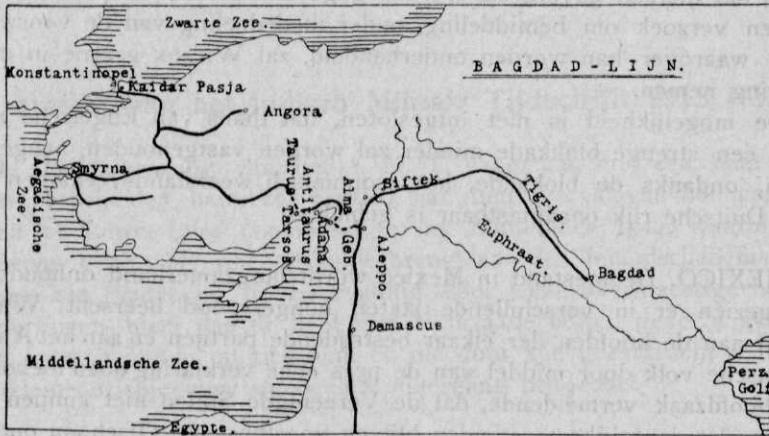
De afkondiging door Italië van de blokkade der Albaneesche kust tot Kaap Kephali ten Noordoosten van Corfu, ongeveer 12 K.M. ten Noorden van Santa Quaranta, heeft in Grieksche kringen groote onrust verwekt. De kust van een deel van Noord-Epirus, o.a. Chimara was hierin begrepen. Latere berichten vermelden eene inkrimping der blokkade tot Aspri Ruga, ongeveer 30 K.M. meer noordelijk. Volgens een Fransch bericht heeft Italië de annexatie van het grootste deel van Noord-Epirus door Griekenland erkend.

Bij de propaganda voor de nieuwe verkiezingen bepleitten de aanhangers van VENIZELOS onvoorwaardelijke aansluiting van Griekenland bij de Entente Niettegenstaande de groote meerderheid, die VENIZELOS verworven heeft, is het niet onmogelijk, dat de ziekte van den Koning en het geringe succes der Entente niettegenstaande het ingrijpen van Italië, het Grieksche volk voorzichtiger heeft gemaakt. Daarenboven doet het wapensucces van de Duitschers en Oostenrijkers in Galicië de kans, dat Bulgarije voor het medegaan met de Entente te vinden is, sterk verminderen, integendeel zijn de onderhandelingen van dit rijk met Turkije over gebiedsafstand op zijn minst aanwijzingen om voorloopig geen partij te kiezen.

TURKIJE. De Porte heeft aan de onzijdige Staten medegedeeld, dat zij zich verplicht acht uit militaire noodzaak de vijandelijkheden tot het Suez-Kanaal uit te breiden, aangezien ook de Engelsche regeering zich niet gehouden heeft aan de bepalingen van de Conventie van 1888.

Aan den Bagdad-spoorweg wordt sedert het uitbreken van den oorlog met koortsachtigen ijver gewerkt. Men hoopt binnenkort de nog niet gereed gekomen vakken voor beperkt verkeer te kunnen gebruiken, waardoor op bescheiden schaal rechtstreeks treinvervoer zal kunnen plaats hebben van Skoetari tegenover Constantinopel naar de Syrische

kust en Egypte en van de Syrische kust naar Bagdad (zie schets).



De Turksche regeering heeft geprotesteerd tegen de mededeelingen van Frankrijk, Engeland en Rusland, dat met steun van de Turksche autoriteiten weder geregeld moorden plaats hebben op de Armenische bevolking. Zij acht de beschuldigingen der Entente eenvoudig gelogen en beweert, dat het in het bijzonder Russische en Engelsche agenten zijn, die de Armenische bevolking ophitsen tot opstand.

PERZIË. Tegenover de ongeregelde Turksche en Perzische benden waarvan de voorste troepen volgens het vorige maandverslag reeds Kaswin, 140 K.M. ten noordwesten van Teheran, hadden bereikt, heeft Rusland bij Enseli aan de Kaspische Zee troepen geland en deze naar Kaswin doen oprukken, zoogenaamd om de Russische belangen in Perzië te doen beschermen.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. 8 Juni heeft BRYAN, de Minister van Buitenlandsche Zaken, zijn ontslag genomen, omdat hij zich niet met de antwoord-nota aan Duitschland, dië dien dag werd verzonden, kon vereenigen. Hij is een voorstander van onvoorwaardelijke scheidsrechterlijke uitspraak. LANSING is tot zijn tijdelijken opvolger benoemd.

De Amerikaansche antwoord-nota aan Duitschland behandelt als inleiding de gevallen van de Cushing, de Gulfight en de Falaba en verklaart daarna uitvoerig, dat de Lusitania geen oorlogschip was. Alleen feitelijke tegenstand van de Lusitania had den duikbootcommandant recht gegeven, het leven van passagiers in gevaar te brengen. De regeering van de Vereenigde Staten houdt vast aan dit volkenrechtelijke beginsel en besluit met het uitspreken van de verwachting, dat de Duitsche regeering maatregelen zal treffen, om dit beginsel in praktijk te brengen en de levens van Amerikanen, zowel als Ameri-

kaansche schepen, zal eerbiedigen en behoeden; zij vraagt de verzekering, dat hieraan gevolg zal worden gegeven.

Een verzoek om bemiddeling, onder mededeeling van de voorwaarden, waarover kan worden onderhandeld, zal WILSON gaarne in overweging nemen.

De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat thans van Engelsche zijde aan een strenge blokkade minder zal worden vastgehouden, aangezien toch, ondanks de blokkade, het economisch weerstandsvermogen van het Duitsche rijk onaantastbaar is gebleken.

MEXICO. De toestand in Mexico wordt langzamerhand onhoudbaar, aangezien er in verschillende staten hongersnood heerscht WILSON heeft aan de hoofden der elkaar bestrijdende partijen en aan het Amerikaansche volk door middel van de pers eene verklaring doen toekomen in hoofdzaak vermeldende, dat de Vereenigde Staten niet kunnen toestaan, dat dergelijke toestanden blijven voortbestaan. Ofschoon ontkennde, dat er door de Ver. Staten eenige wensch wordt gekoesterd, zich te mengen in Mexicaansche aangelegenheden of neiging bestaat om Mexicaansch gebied te verwerven, sommeert president WILSON de Mexicaansche partijleiders „binnen zeer korten tijd” samen te komen en in Mexico (stad) een regeering in te stellen, waarmee door de mogendheden der wereld zal kunnen worden onderhandeld. Zoo hieraan niet wordt voldaan, zullen de Ver. Staten genoopt zijn, te beslissen, op welke wijze zij „Mexico kunnen helpen om het land zelf en zijn volk te redden”.

ZUID-AMERIKAANSCH E STATEN. Brazilië, Argentinië en Chili hebben onderling eene zelfde overeenkomst gesloten als met de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Zij verbinden zich, alle geschillen aan eene internationale arbitrage te onderwerpen en geen vijandelijkheden te beginnen alvorens het hof rapport heeft uitgebracht.

JAPAN. Het Japansche Huis van Afgevaardigden heeft de begroting goedgekeurd, waarin de credieten begrepen zijn voor de vorming van twee nieuwe leger-divisies voor Korea. Deze credieten waren vroeger geweigerd.

F.

Overzicht van het Indisch Militair Tijdschrift 1915 No. 4.

De Aprilaflevering van het I. M. T. vangt aan met een, naar officieele bescheiden bewerkt, verhaal van den overval van het marschivak te Lewo Lera (Lombleu) op 25 September 1914, waarbij de Schrijver eene welverdiende hulde brengt aan den Inlandschen fuselier SANIN, die, nadat bij de overvalling door eene overmachtige bende inboorlingen meer dan de helft van de brigade buiten gevecht gesteld was, het commando op zich nam en die door zijn geestkracht en moed het kleine troepje voor algeheelen ondergang behoedde.

In de drie volgende artikelen, zoomede in het laatste stuk dezer aflevering, uiten achtereenvolgens een Cavalerist, een Infanterist, een Stafofficier en een Genist hunne verontwaardiging over het weinig bezonken oordeel van „Assymptoot” betreffende den Javaanschen soldaat, vervat in diens stuk „Kromo Buiten” in de Februariaflevering. Met de opname van laatstbedoeld stuk is de Redactie dan ook niet gelukkig geweest; dergelijke hekelende stukken stichten meer kwaad dan goed. De tot oordeelen bevoegde, bovengenoemde schrijvers hebben een goed werk gedaan door gevolg te geven aan den oproep der Redactie, om Assymptoot's artikel eens in het ware licht te stellen. De lezing van hunne artikelen kan dengenen, die even ongunstig als Assymptoot oordeelen over de waarde van den Javaan als veldsoldaat, niet genoeg worden aanbevolen.

In een artikel „Het Tirailleeren” tracht de S. een voorbeeld te geven, hoe naar zijne meening het tirailleerreglement zoo eenvoudig en begrijpelijk mogelijk gemaakt zou kunnen worden.

Door kapitein VERMEER wordt in een opstel „Indische Kazernezedelijkheid” een krachtig betoog geleverd voor verbetering van het logies van militairen met echtgenooten of huishoudsters, ten einde aan het samenzijn op één chambrée vooral gedurende den nacht, van gehuwden, ongehuwden en in concubinaat levenden, van mannen, vrouwen en kinderen, een einde te maken. Derhalve een oud liedje op een nieuwe wijs.

Overigens bevat deze aflevering een opstel over „Rijbaanregels”, waarin eenige bepalingen worden aangegeven, welke bij het gebruik van eene manege in acht genomen behooren te worden; verder eenige

„Lösse opmerkingen”, een Overzicht van Nederlandsche en van eenige buitenlandsche tijdschriften en ten slotte eene Tactische oefening op de kaart.

Als Extra-Bijlage No. 38 verscheen de officiële bijdrage van het Departement van Oorlog in Ned. Indië: „De krijgsv verrichtingen tegen het Duitsche Pachtgebied Kiautschou in het najaar van 1914”. Den samensteller van deze belangrijke bijdrage mag een woord van lof niet onthouden worden. Blijkbaar heeft de bewerking voornamelijk naar officiële Japansche berichten plaats gehad. Aan het werkje werden twee zeer goede kaarten en tal van schetsen van aanvals- en verdedigingswerken toegevoegd. De bestudeering dezer bijdrage kan in alle opzichten worden aanbevolen

v. d. W.

Ter aankondiging ontvangen.

No. III der kleine geschriften uitgegeven door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Het aandeel der Nederlandsche troepen in den veldtocht van 1815, door W. E. VAN DAM VAN ISSELT. *Amsterdam*, 1915, S. L. VAN LOOY.

Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar, uitgegeven door de Afdeling Documentatie der Koninklijke Bibliotheek, met medewerking van het Nederlandsch Registratueurbureau. Tweede Serie. Aflevering 6.

Report of the committee on Alleged German Outrages. *London*, 1915, EYRE AND SPOTTISWOODE, LTD.

Correspondence between His Majesty's Government and the United States Ambassador respecting the release of interned civilians, etc., etc. *London*, 1915, HARRISON AND SONS.

Legeruitbreiding een Nederlandsch Belang? door Mr. P. GROOTE JR. *Amsterdam*, P. N. VAN KAMPEN EN ZOON.

Ons adres aan de Tweede Kamer der Staten Generaal en de besprekingen in de Kamer. Uitgave van het Propaganda Comité der Vereeniging „Volksweerbaarheid”. Secretariaat Keizersgracht 224, Amsterdam.

Onzijdig — maar ook alzijdig, door Prof. Mr. J. DE LOUTER. Uitgave als voren

Nog een drietal losse opmerkingen naar aanleiding van den Grooten Oorlog. *Amsterdam*, N. V. Drukkerij „De Nieuwe Tijd”. Niet in den handel.

Anuario del Instituto Geográfico Militar en la República Argentina (3a División del estado mayor del ejército) Tomo Tercero. *Buenos Aires*, 1914. Sección Gráfica del Instituto Geográfico Militar.

International Military Digest. A monthly review of the current literature of military science. No. 1. Juni 1915. *West point, New-York*.

Beschouwingen over oorlog en oorlogsdaden in verband met den krijg van 1914—1915, door A. R. KRAYENHOFF VAN DE LEUR, gep. Gen. Maj. *Amsterdam*, 1915. J. H. DE BUSSY.